

Leto XX. Stev. 213

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN ŠINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka. Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA BORBA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
1951 S MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
DNEVNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
V OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZA-
NOSTI S «BORBO».

ZADNI DAN DRŽAVNIŠKEGA OBISKA DŽELALA BAJARJA V BEOGRADU

Naša slavna ljudska armada je pred zavezniškimi predstavniki izpričala svojo obrambno moč

Svečano kosilo pri predsedniku Dželalu Bajarju na Dedinju in slovesni sprejem v turškem veleposlaništvu — Predsednik republike Turčije na poti v Sarajevo, Zagreb in v Slovenijo

Beograd, 5. sept. Predsednik zavezniške Turčije je danes zaključil svoj obisk v našem glavnem mestu. Sredi sončnega dopoldneva je prisostvoval skupaj z našim predsednikom republike maršalom Titom veličastni paradi na zemunskem letališču. Opoldne je priredil v svoji rezidenca na Dedinju svečano kosilo. — Zvečer je za slovo priredil slovesen sprejem v turškem veleposlaništvu. Potem je odpotoval v Sarajevo, od koder krene v Zagreb in nato obišče še Slovenijo.

Danes — na zadnji dan bivanja predsednika prijateljske republike Turčije g. Dželala Bajarja v Beogradu je bila dopoldne na letališču v Zemunu veličastna parada JLA. Na treh velikih tribunah, okrašenih z zastavami obeh držav, so se nekaj pred deseto začeli zbirati najuglednejši predstavniki našega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja, diplomatski in vojaški predstavniki tujih držav ter številni tuji in domači novinarji.

Na svečani tribuni so se zbrali predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade s sopro-

ke enote se je peljalo poveljstvo s praporom, ki so jih zbrani gledalci stoji pozdravili. S strunim korakom in glavo obrnjeno v desno je prišla mimo tribune najprej pehota, oborožena z različnim orožjem in sestavljena iz raznih oddelkov, kot so vezisti, inženirski itd.

Vojaška godba je prešla iz koraknice v pospešeni takt in že se je pojavila artilerija na konjih. Za njo so v naglem galopu dirjale mimo tribune enote konjenice. To je bil eden izmed najlepših prizorov na paradi, ko so bila zavravana telesa oficirjev in vojakov kot vilita s topotajo-

odlikoval nekatere osebnosti iz spremstva predsednika Dželala Bajarja zaradi posebnih zaslug za prijateljsko sodelovanje in zavezniške odnose med Jugoslavijo in Turčijo. Obrambni minister Ethem Menderes je bil odlikovan z Redom Jugoslovanske zastave I. generalni tajnik predsednika republike Hajdaru Gerk z Redom Jugoslovanske zvezde II., general Suat Kujaš, kontraadmiral Fahri Korutürk in letalski general Sejfula Turagaj z Redom za vojaške zasluge I.

stopnje. Visoka jugoslovanska odlikovanja so prejele tudi ostale osebnosti iz spremstva g. Bajarja.

Predsednik Tito je že med obiskom v prijateljski Turčiji odlikoval predsednika Bajarja, generalnega tajnika zunanjega ministrstva Nurija Birgija, turškega veleposlanika v Beogradu g. Agaha Aksela in šefa kabineta predsednika republike Fikreta Belbeza z najvišjimi jugoslovanskimi odlikovanji.

Izmenjava dragocenih daril

Potem sta si predsednika republike izmenjala darila. V parku dvora je predsednik Bajar podaril predsedniku Titu in njegovi soprogji Jovanki Broz dva čistokrvna jahalna konja turško-arabske rase. Ob tej priložnosti je obvestil predsednika Tita in Jovanko Broz, da so konja vzredili v slovi konjušnici Karadžabe in da so ju posebej trenirali pod nadzorstvom nekega konjeniškega častnika.

Predsednik Tito in njegova soproga sta se prisrčno zahvalila za dragoceno darilo.

Zatem je predsednik Tito izročil svojemu visokemu gostu v salonu dvora na Dedinju kinematografski projektor tovarne »Iskra« v Kranju s tremi filmi. En film je posvečen naši folklori, drugi JLA, tretji pa industrializaciji naše države. Ob tej priložnosti je predsednik Tito dejal, da sodi, da je projektor prikladen za predvajanje filmov v rezidenca predsednika Bajarja v Ankaru.

Jovanka Broz pa je izročila predsedniku Bajarju narodno nošo in čipke za njegovo soprogo.

V zavodu za atomsko silo

Popoldne si je visoki gost v spremstvu Svetozara Vukmanovića ogledal inštitut za jedrska raziskovanja »Boris Kidrič« v Vinčah. Ob vstopu v zavod sta ga pozdravila direktor Vojko Pavličić in predsednik znanstvenega sveta profesor Pavle Savič. Dželal Bajar si je poldruho uro ogledoval inštitut in se živo zanimal za posamezne oddelke. Predsednik Bajar in obrambni minister Ethem Menderes sta se nato nekaj časa razgovarjala s podpredsednikom Zveznega izvršnega sveta Svetozarom Vukmanovičem in člani uprave inštituta o gospodarskih vprašanjih.

Na koncu so se gostje vpisali v knjigo obiskovalcev, direktor inštituta pa je predsedniku Bajarju izročil zbirko biltenov v angleščini in francoščini, v katerih so objavljena znanstvena dela o jedrskih raziskavanjih, opravljenih v tem zavodu. Delavci in uslužbenci inštituta so priredili predsedniku Turške republike prisrčne ovacije.

Predsednik Bajar se je topla zahvalil za darila in prosil Jovanko Broz, naj dovolj, da lahko ene čipke podari dekliškemu inštitutu v Ankaru, da bi ga imel za vzorec.

Predsednik Ljudske skupščine LR Srbije Petar Stambolić pa je izročil predsedniku Bajarju v dar umetno izrezljano pohišstvo za salon in sliko slikarja Konjevića.

Predsednik Turške republike Dželal Bajar s predsednikom skupščine Mošo Pijadom v prostorih Zvezne ljudske skupščine

KAKO SE BODO ODLOČILI V LONDONU?

LE SE DVE ALTERNATIVI

Churchill in Eisenhower naj bi se bila sporazumela za pritegnitev Zah. Nemčije v Atlantski pakt. — Laburisti pa terjajo sporazum z ZSSR o združitvi in nevtralizaciji nemških dežel

»Sunday Times« pravi, da so se Velika Britanija in ZDA o tem že v celoti sporazumeli. Nemško oborožitev naj bi omogočili tako, da bi bile nemške oborožene sile do neke mere pod nadzorstvom ostalih 14 držav v Atlantskem paktu. List pravi, da je večina atlantskih držav že podprla ta načrt.

V poročilu iz Washingtona pravi list, da je bil med Churchillom in Eisenhowerjem dosežen sporazum, da bi po diplomatski poti ne pa na konferenci osmih držav uredili zahodno evropsko obrambo z neposredno vključitvijo Zahodne Nemčije v Atlantski pakt. Churchill in Eisenhower sta se sporazumela, da se je treba izogniti ponovnemu neugodnemu glasovanju v francoski skupščini, ki bi vzpodbudilo nemške socialiste in nevturaliste ter

ogrozilo položaj dr. Adenauerja. Če se tudi Nemčija in Francija sporazumeta za vstop Nemčije v Atlantski pakt, ameriški kongres ne bo spremenil svoje politike do Evrope. Laburistični poslanec Richard Grossman pa v »Sunday Pictorialu« sodi: »Washington in London nista povzela nobenega nauka iz dosedanjih izkušenj. Američani si prizadevajo Nemcem zagotoviti nacionalno vojsko in neposredno vključitev (skupno s Francovo Španijo) v Atlantski pakt. Četudi bi bila britanska vlada voljna podpreti ta načrt, Francija vanj ne bo privolila in

se bo izjalovil, ker bi povzročil še večja trenja kot EOS. Pot varnosti za Evropo ni v tem, da bi pridobili Nemčijo za zaveznika proti ZSSR, marveč v sporazumu z ZSSR v združitvi Nemčije, ki bi ostala neoborožena in se ne bi navezala ne na Zahod ne na Vzhod.«

Zamisel o neoboroženi Nemčiji zagovarjajo tudi drugi levi prvaki britanskih laburistov. Tako je Harold Wilson pozval vlado, naj izkoristi sedanje vzdušje med Vzhodom in Zahodom in privoli v pobudo za novo konferenco štirih, ki bi omogočila združitvev Nemčije».

Težave Scelbove vlade

na notranje-političnem torišču zaradi zahodno-evropske krize v zvezi s propadom EOS

Rim, 5. sept. (Tanjug). — Kriza EOS je provzročila premike v strankah vladnega bloka. Leve struje liberalcev, socialnih demokratov in demokristjanov so izkoristile neuspeh na bruseljski konferenci in ponovno začele kritizirati »skrajno atlantsko politiko« Scelbove vlade. Te skupine zahtevajo, naj vlada vskladi svojo politiko s težnjami po vzpostavitvi tretje sile v Evropi in po utrditvi evropske enotnosti na podlagi ravnovesja sil med obema velikima blokoma.

Tako leva struja socialnih demokratov pod vodstvom Sagarija kot leva struja demokristjanov pod vodstvom predsednika poslanske zbornice Gronchija zahtevata, naj italijanska delegacija na predlagani konferenci osmih držav podpre angleško pobudo, ne pa ameriških predlogov. Vključitev Nemčije v Atlantski pakt brez kontrole oborožitve bi po njihovem samo okrepila ameriški vliv v Evropi in onemogočila samostojno politiko evropskih držav. Pri urejanju evropskih vprašanj naj bi ubrali pot gospodarske in politične integracije, na katero bi kasneje navežali še EOS.

Pristaši vladne politike so spričo nevarnosti notranjega razdora reagirali precej odločno. Najprej sta voditelja socialno demokratske stranke Saragat in Meteotti kritizirala socialno demokratsko in demokristansko le-

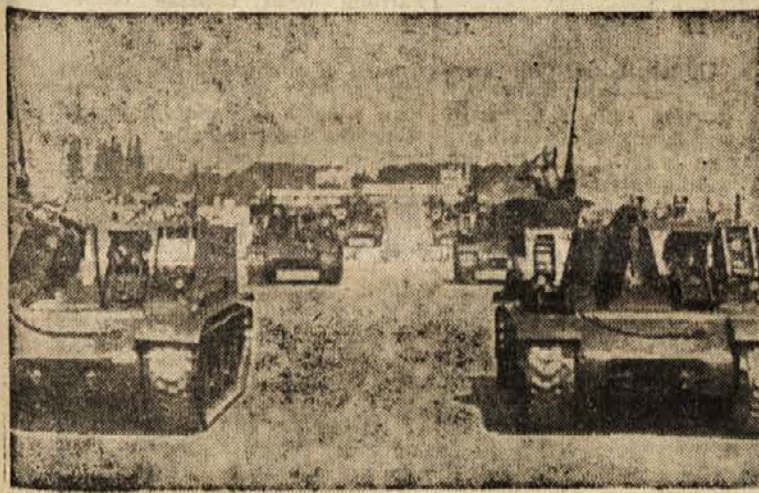
vico, češ da napeljujeta k vključitvi kominformovcev v italijansko vladno politiko, kar zdaj ni mogoče. Danes je tudi vodstvo liberalcev izjavilo, da v vladi ni nesoglasij in da so liberalci vedno podpirali vladno smer glede EOS.

V to polemiko so posegli naposled še kominformovci z člankom Togliattija. V Nennijevem glasilu »Avanti« pripisuje ta vse zasluge za propad EOS Kominformu in poudarja, da je v tem tudi neuspeh italijanske vlade, ki se ni mogla postaviti po robu pritisku javnega mnenja proti EOSu. Togliatti zahteva referendum o zunanji politiki, da bi volivcem omogočili javno obsodbo vladne politike in zahtevo po novi politiki, ki bi hkrati privedla do nove vladne koalicije.

Vladni listi zavračajo Togliattijevo zahtevo, češ da je protiustavna, čeprav si Togliatti rad prisvaja vlogo branilca ustave.

Dopolnitev francoske vlade

Paris, 5. sept. (AFP). Z imenovanjem Josepha Conomba za državnega tajnika za notranje zadeve je bila preosnova francoske vlade dokončana. Conombe pripada skupni neodvisnih poslancev iz čezmorskih dežel.

Naše pehotne enote v paradnem koraku

go, podpredsedniki Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, Aleksander Ranković, Rodoljub Colaković in Svetozar Vukmanović s soprogami, državni tajnik za narodno obrambo generalni polkovnik Ivan Gošnjak, predsednik Ljudske skupščine Srbije Petar Stambolić s soprogo, predsednik Ljudske skupščine Crne Gore Blažo Jovanović, člani Zveznega izvršnega sveta, generalni in drugi visoki državni funkcionarji, znanstveni, kulturni in javni delavci.

Kmalu po deseti uri sta se na drugi strani letališča, kjer so bili zbrani oddelki za paradno, pojavila dva vojaška avtomobila. V prvem sta se peljala predsednik Bajar in predsednik Tito, v drugem pa generalmajor Milan Zečelj in prvi približnik predsednika Bajarja polkovnik Retik Tulga. Komandant parade generalmajor Velimir Knežević je raportiral, medtem ko je vojaška godba igrala himni obeh držav. Zatem sta predsednika Turčije in Jugoslavije preglevala čete. Ob prihodu pred tribuno so zbrani gostje stoji in s ploskanjem pozdravili predsednika Bajarja in Tita.

Fanfara je dala znamenje za paradno in že so od Beograda sem prileteli dvomotorni bombniki v obliki črk T in J, inicijalk imen obeh prijateljskih dežel. Začel se je mimohod enot vseh rodov vojske. Na čelu vsa-

čimi konji, ki so jim v vetru vihrali repi in grive.

Sledile so motorizirane enote pehote, protiletalcev in topništva, pristabne enote, med katerimi so bili tudi padalci in saniteta. Motorizirana težka artilerija je nastopila z vsemi kalibri topov in večevnimi strojinami. Ko se je pojavila pred tribuno dolga mogočna kolona tankov, so preko njih zahrumela reaktivna letala, ki so se za njimi vlekli dolgi repi belega dima. V skupinah po štiri so reaktivci znova in znova bučali nad tanki, ki so zaključili skoraj enourno paradno.

Ob koncu je predsednik Bajar izrazil svoje priznanje komandantu parade generalnemu majorju Kneževiću, zatem pa se je odpeljal s predsednikom Titom proti Beogradu. V sončnem nedeljskem dopoldnevu so bile vse ceste polne ljudi in množice so viharno pozdravljale cenjenega gosta.

Opoldne je predsednik republike Turčije priredil v dvoru na Dedinju svečano kosilo, zvečer pa je bil v turškem veleposlaništvu svečan sprejem.

Ponoči se bo predsednik Bajar s svojim spremstvom in s spremstvom, ki mu je z jugoslovanske strani dodeljeno za potovanje po Jugoslaviji, odpeljal iz Beograda. Obiskal bo Sarajevo in Zenico, od ondod se bo odpeljal v Zagreb in v Slovenijo.

VISOKA ODLIKOVANJA osebnoštim iz Bajarjevega spremstva

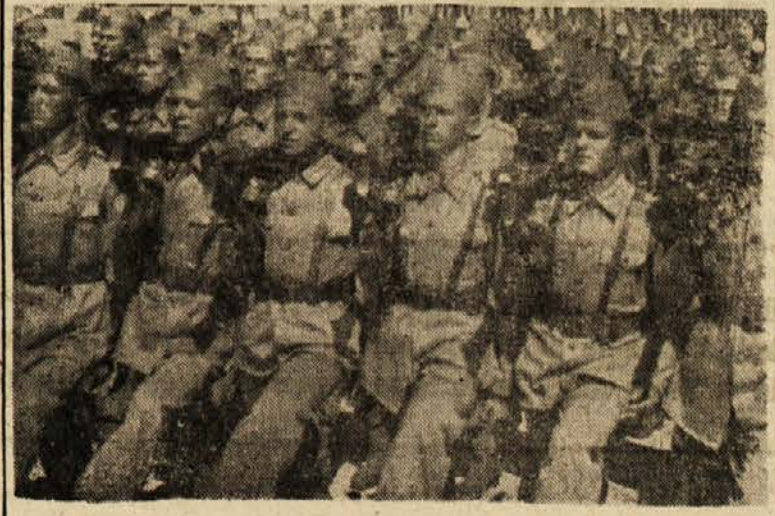
V dvoru na Dedinju je predsednik republike Turčije Dželal Bajar priredil danes svečano kosilo, na katerem so bili v gosteh

Vremenska napoved

Se lepo vreme z delono oblačnostjo, pozneje postopno naraščajoča oblačnost s krajevnimi nevihtami v alpskem svetu. Temperature ponoči med 9 in 15°C, na Primorskem okoli 20°C, čez dan do 30°C, zjutraj po kotlinah megla.

predsednik republike Josip Broz Tito s soprogo, predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade s soprogo, podpredsedniki Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, Aleksander Ranković in Rodoljub Colaković s soprogami ter Svetozar Vukmanović in drugi naši predstavniki, izmed turških osebnosti pa obrambni minister Ethem Menderes, Nuri Birgi in general Suat Kujaš.

Po kosilu je predsednik Tito

Defile našega motoriziranega topništva

V Ljubljani že težko pričakujemo visokega gosta, predsednika prijateljske Turčije

Vsa Ljubljana že težko pričakuje sprejem visokega gosta, predsednika prijateljske in zavezniske Turčije, Dželala Bajarja. Visoki gost bo prispel v Ljubljano s vlakom iz Zagreba v torek, 7. t. m. ob 17.45, in sicer v spremstvu našega dragega maršala Tita.

Po sprejemnih slovesnostih na ljubljanskem kolodvoru se bo predsednik republike Turčije v spremstvu maršala Tita odpeljal najprej na Bled, in sicer po naslednjih ulicah: Miklošičeva cesta in Tavčarjeva ulica do Ajdovščine in od tod po Gosposvetki in Celovski cesti naprej proti Bledu.

Da bi se preprečila gneča na osameznih točkah in da bi bilo omogočeno vsem ljubljancem in okoličanom, da bodo lahko videli dragega gosta od blizu, je predvidena vsaj na grobo naslednja razdelitev celotne poti na pomembne rajone: 1. prostor pred kolodvorom z desne zasede rajon 'Moste', z leve pa rajon Bežigrad. Ko bo ta prostor že zaseden, bo-

do ljudje iz rajona Moste zasedali levo stran Miklošičeve, Bežigradčani pa desno stran Gosposvetke ceste; 2. rajon Center bo zasedel Miklošičevo cesto in Tavčarjevo ulico, Ajdovščino ter del Gosposvetke ceste; 3. rajon Vič se bo zbral na Ajdovščini, Gosposvetki cesti in na delu Celovške ceste; 4. rajon Šiška bo zasedel prostor ob Celovski cesti do pivovarne Union ter pred staro cerkvijo in pri remizi; 5. občina Sentvid pripravljajo špalir v Sentvidu in v Mednem pri gostilni 'Cirman'. Vsi ostali rajoni in prebivalstvo pa se bodo razvrstili ob vsej poti, kjer koli bo pač največ prostora.

Naslednji dan, 8. t. m., se bo visoki gost okoli 10. ure dopoldne vrnil z Bleda in si ogledal Litostrojo. Prebivalci, zlasti Šiškarji, bodo ob tej priložnosti lahko počastili dragega gosta na cesti Djure Džakoviča, ki vodi s Celovške ceste proti Litostroju. Po ogledu Litostroja si bo predsednik turške republike g. Dželal Bajar ogledal mesto, nakar mu

bo predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije Miha Marinko pridelil kosilo v prostorih Izvršnega sveta Ljudske skupščine LR Slovenije v vladni palači. Po končanem kosilu, nekako ob 14. uri, pa se bo visoki gost v spremstvu maršala poslovil od Ljubljane in se odpeljal proti Postojni. Vse od Ljubljane do Opatije pripravljajo prebivalci vseh večjih krajev počastitev dragega gosta s tem, da bodo pripravili špalir v domačem kraju. Ljubljancem in zlasti prebivalci rajona Center in Vič pa se bodo poslovili od predsednika turške republike v špalirju, ki bo razvrščen od vladne palače do cerkve na Viču.

Sončna in topla septembrska nedelja je privabila veliko ljudi v nekatere kraje na Stajerskem, kjer so imeli na današnji dan pomembne proslave pod geslom »Stajerska v borbi«.

Tako se je danes v Smarju pri Jelšah zbralo sredi trga blizu 2000 ljudi k odkritju velikega spomenika žrtvam ljudske revolucije. Osem metrov visok granitni spomenik, pred katerega so danes položili številne vence in šopke, bo spominjal bodoče rodove na 57 domačinov, ki so darovali svoja življenja za svobodo domovine, v kateri živimo. Med dopoldansko proslavo je bil izveden tudi partizanski napad na Smarje, letalo mariborskega Aero-kluba pa je odvrlo vence na spomenik padlim borcem.

Prav tako so danes na Vranskem pred približno 2000 zbranimi domačini in sosedi slovesno odkrili spomenik 174 borcem in talcem vranske občine. Bronast spomenik borca stoji pred ploščjem nižje gimnazije. Pri spominski komemoraciji je sodeloval tudi pevski zbor občine Vransko.

V Gneču in Mozirju se je sinoči in danes zbralo veliko ljudi, predvsem mladina, da bi se poklonili spominu 30 padlih borcev-mladincev, ki so l. 1944 padli v obrambi osvojenega Zg. Savinjske doline. Danes dopoldne so 30. padlim junakom odkrili spominsko ploščo in grobnico, vtem ko so se sinoči zbrali okoli tabornih ognjev in se s starimi partizani pogovarjali o velikih dnevih pred desetimi leti. Po odkritju spominske plošče je bil kulturni spored. F. K.

OB OTVORITVI GOSPODARSKE RAZSTAVE V LJUTOMERU

Električna luč gori tudi v prleških vaseh

Razstava je posvečena zaključku prve faze elektrifikacije okraja

Ljutomer, 5. sept. — Včeraj popoldne so v Ljutomeru odprli III. okrajno gospodarsko razstavo. Razen okrajnih in mestnih predstavnikov oblasti in organizacij so prišli k svečani otvoritvi razstave tudi zvezni ljudski poslanec Ivan Kreft, glavni urednik »Ljudske pravice« — Borbe Ivan Sinkovec, predstavnik okrajnega odbora Socialistične zveze Maribor Anica Globačnik in predstavnik Okrajne zadržne zveze Zakovec.

Ob otvoritvi razstave je predsednik OLO poudaril, da je ta razstava posvečena zaključitvi prve faze elektrifikacije v okraju. Razstava nima le komercialnega značaja, temveč prikazuje predvsem gospodarski in splošni napredek ter uspehe pri izgradnji socializma. Razstavljajo vsa podjetja iz okraja, socialistične obrtne delavnice ter tudi precej zasebnih obrtnikov. Prikazani so tudi uspehi socialističnih zadržnih kmetijskih gospodarstev, prosvete, zdravstva in drugih ustanov. Letošnja razstava je največja po vojni. Ker niso imeli dovolj velikega prostora, so razstavo uredili v dveh ločenih zgradbah, v prostorih Dijaškega doma in Glasbene šole ter v novi stavbi na Glavnem trgu. Razstava bo odprta do 15. septembra. Ta čas bodo tudi kulturne in športne prireditve. TVD »Partizan« je pripravilo tekmovanje za okrajno prvenstvo v plavanju, namiznem tenisu in odbojki ter množični šahovski

Nov gasilski dom

V okviru prireditve »Gasilskega tedna« so dopoldne v Storah slovesno odprli novo zgrajeni Gasilski dom ter razvili društveni prapor Prostovoljnega gasilskega društva štorske železarne. Izveden je bil tudi svečan mimohod domačih gasilcev in številnih gasilskih čet iz Slovenije in od drugod.

V Evropi obratujejo domala vse valjarne bakra z zastarelimi napravami. Eden izmed glavnih dobaviteljev bakra je Belgija, ki dobavlja svoje surovine iz belgijskega Konga. V Belgiji so leta 1949 zgradili nove valjarne, ker pa evropske države ne obnavljajo in ne razširjajo sedanjih valjarn, imamo vse možnosti, da se bodo izdelki valjarne bakra v Sevojni uveljavili.

Valjarna bo zaposlovala 200 delavcev in uslužbencev ter bo opremljena z najmodernejšimi stroji in napravami. Dne 13. septembra bo začela poskusno obratovati samo livarna, nekoliko pozneje pa oddelek za stiskanje bakra, še pozneje pa tudi valjarna. G. Skoro

Navzlic temu, da so v naši državi izredno bogata ležišča bakrove rude, pa smo bili zaradi pomanjkanja kapacitet za nadaljnjo predelavo prisiljeni večidel izvažati surovi baker ter uvažati končne in valjane izdelke.

Ce primerjamo vrednost izvoženega surovega bakra z vrednostjo končnih izdelkov, ki jih bomo proizvajali v valjarji v Sevojni, ugotovimo, da je vrednost končnih izdelkov malone dvakrat večja od vrednosti surovega bakra.

Doslej smo izdelke iz bakra uvažali, kmalu pa jih bomo črtali z uvoznega seznama. Potrebe domače industrije po valjanih izdelkih bomo v celoti krili, privrkat pa se bomo pojavili na svetovnem trgu kot izvozniki končnih izdelkov bakra.

OKROG 100.000 LJUDI na proslavi 10-letnice 43. istrske divizije

Na proslavi je govoril član glavnega odbora SZDL Hrvatske Marko Belinić

Pulj, 5. sept. (Tanjug). — Okrog 100.000 ljudi iz Istre, Slovenkega in Hrvatskega Primorja se je udeležilo danes veličastne proslave desetletnice ustanovitve 43. istrske divizije. Svečanosti so se udeležili podpredsednik Sabora Hrvatske Karlo Mrazović, član glavnega odbora SZDL Hrvatske Marko Belinić, komandant Jugoslovanske vojne mornarice viceadmiral Mate Jerković, generalpodpolkovnik Radivoje Jovanović, prvi komandant in komisar divizije generalmajorja Sava Vukelić in Joža Skočilić, dalje narodni heroj Vitomir Sitala-Pajo, ljudski poslanec Istre in Reke v Zvezni ljudski skupščini in Saboru Hrvatske, pod-

predsednik italijanske unije za Istro in Reko Andrea Benussi in drugi.

Po mimohodu kakih 2000 preživelih borcev 43. divizije je podpredsednik Sabora Hrvatske Karlo Mrazović prebral ukaz o odklikovanju 43. istrske divizije z redom Bratstva in enotnosti I. stopnje. Zatem je bila v puljskem pristanišču parada enot JLA, jugoslovanske vojne mornarice in vojnega letalstva.

Na velikem mitingu, ki so ga po mimohodu priredili v pristanišču, je o bojih 43. istrske divizije in njeni vlogi pri osvoboditvi Istre govoril prvi komandant divizije, generalmajor Savo Vukelić. Poudaril je, da je Istro

dala narodnoosvobodilni vojski nad 20.000 borcev in da so borci 43. divizije imeli zelo pomembno vlogo v uničevanju sovražnikovi- vih enot na našem zahodnem področju.

Govorec o boju istrskega ljudstva za osvoboditev, je član glavnega odbora SZDL Hrvatske Marko Belinić dejal, da je posebe pomen ljudskega boja v Istri v tem, da so se tu za svobodo skupno borili Hrvati in Italijani. Po 25-letni okupaciji je bilo treba izmučeni Istri v svobodni Jugoslaviji dati več gmočnih sredstev za razvoj kot našim drugim pokrajinam. Zato je skupnost investiral v gospodarstvo teh krajev od 1945. do 1953. leta 54 milijard din. Medtem ko je bilo na enega prebivalca v ostalih krajih Hrvatske investiranih v tem času okrog 45.000 din, pa je na slehernega prebivalca Istre odpadlo 164.000 din. S temi sredstvi so zgradili nove tovarne, ceste, železniške proge, popravili in preuredili šole in bolnišnice, sezidali delavska naselja itd. Tudi zdaj si skupnost močno prizadeva, da bi izboljšala gospodarstvo v teh krajih in tako dvignila življenjsko raven Istre. Na tem področju grade zdaj daljnovidno Matulje-Raša. Za rekonstrukcijo tovarne cementa je investiranih 295 milijonov din, za izgradnjo mornarice, v kateri so najbolj zaposleni prav ljudje s tega ozemlja, pa je investiranih več kot 7 milijard din.

Z mitinga so poslali pozdravni brzojavki predsedniku republike Titu in predsedniku Sabora Hrvatske dr. Bakariću.

Spet dve tuji ribiški ladji v naših vodah

Koper, 5. sept. (Tanjug). — Patrolni čolni kopske obalne straže so sinoči zalotili približno 45 milje od rtiča Pegorot pri Umagu ribiški ladji »Dandro« in »Marino« pri nedovoljenem ribolovu v naših teritorialnih vodah. Kapetana ladji Drioli in Lorenzentija bodo izročili kopskemu sodišču. Drioli se bo že drugič zagovarjal pred kopskim sodiščem zaradi prepovedanega ribolova v naših vodah.

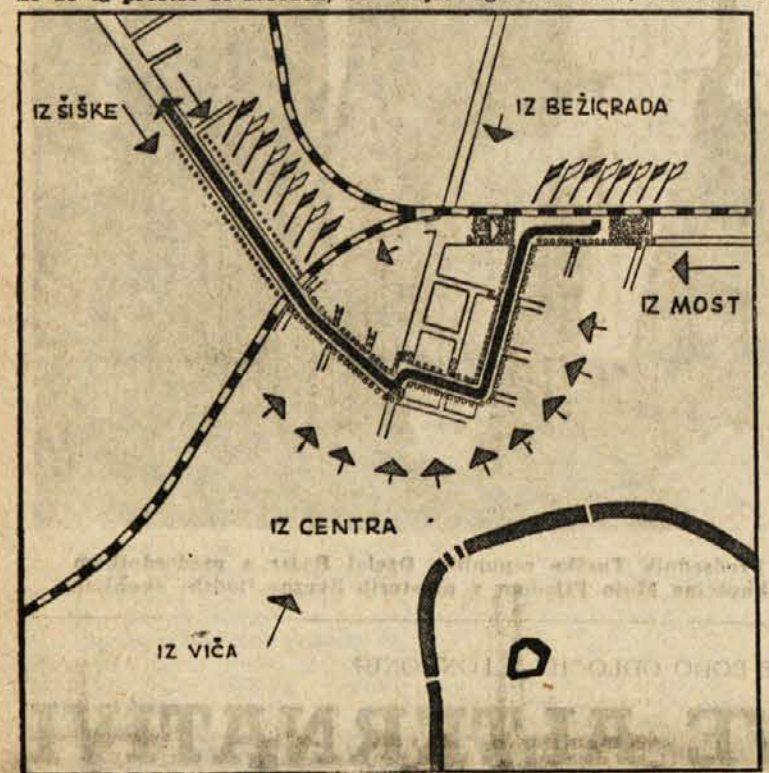
Z gospodarske razstave v Ljutomeru

Tragična smrtna nesreča na Begunjsčici

Jesenice, 5. septembra. Letos je Begunjsčica zahtevala že drugo smrtno žrtev iz vrst ljubiteljev gora. Dne 11. aprila se je na Begunjsčici smrtno ponesrečil Viktor Kavčič, danes pa se je pri trganju planink smrtno ponesrečil na Begunjsčici delavec jeseniške železarne Ivan Tomažević, rojen 1929. leta v Požegi, sedaj stanujoč v Zirovnici. Lepa nedelja je izvalila v gorsko prirodo veliko ljubiteljev gora. Danes zjutraj se je napolnila proti vrhu Begunjsčice iz Roblekovega doma večja skupina planincev. Med njimi je bil tudi Ivan Tomažević. Se pred osmo uro so dosegli vrh. Vsi so uživali prelep razgled, ki ga more nuditi le Begunjsčica. Na vrhu so hoteli nargati nekaj zakasnelih planink. Tomažević je šel za rožami predaleč, v krušljivo, strmo in prepadno severno pobočje Begunjsčice, ki strmo pada proti Zelenici. Tam se mu je odkrutila skala, da je izgubil ravnotežje in padel v prepad, okrog 150 metrov globoko.

Nesreča se je pripetila ob 9.

zjutraj. Ponesrečeni Tomažević je oblečal sredi stene brez znakov življenja. Ostali navzoči planinci so mu hoteli pomagati, a je bil dostop do ponesrečenca brez vrvi in klinov prenevarjen in nemogoč. Zato so takoj poklicali gorske reševalce iz Tržiča, ki so bili ob desetih že pripravljani. Takoj so odšli preko Zelenice v severno steno Begunjsčice in so po napornem plezanju prišli do ponesrečenca. Ponesrečenec je bil močno poškodovan po glavi in ostalih delih telesa. Požrtvovalni reševalci iz Tržiča so takoj začeli s spuščanjem in prenosom ponesrečenca na Zelenico in dalje na Ljubeljsko cesto, od koder je bil v popoldanskih urah prepeljan v Tržič. Pri tej tragični planinski nesreči je zelo žalostno dejstvo, da je to že druga smrtna nesreča v tem tednu in da pokojni zapušča mlado ženo s komaj dva meseca starim otrokom. To naj bo resen opomin gornikom, da je treba biti v gorah skrajno previden, posebn pri trganju rož in pri plezanju na krušljivem terenu. Z.

Skica sprejema predsednika prijateljske Turčije v Ljubljani

Valjarna bakra v Sevojni bo začela poskusno obratovati

V njej bo delalo okrog 200 delavcev. — Opremljena bo z najmodernejšimi stroji

Trinajstega septembra bo začela v Sevojni poskusno obratovati valjarna bakra in bakrovih spojin, eden izmed največjih ključnih objektov naše mlade industrije.

Pred štirimi leti je bilo Sevojno majhna, dotlej še skorajda neznana vas. Aprila 1950 so prispele tja prve mladinske delovne brigade. Zlatiborci so imeli čast, da so prvi prijeli cepine v roke in zgradili temelje bodoče valjarne. Brigade so sedlele druga drugo. Več kot 10.000 mladih graditeljev iz vseh krajev naše države je delalo na gradbišču, zaostajale pa niso tudi frontne brigade. Potrebovali so veliko

delovne sile, veliko vneme in požrtvovalnosti. Izkopati so morali več kot 350.000 kubikov zemlje, vzidati več kot 30.000 kubikov armiranega betona in nad 5000 ton betonskega železa.

Valjarna je velik industrijski objekt, ki meri 45.000 m². Njena dvorana je dolga 40 m in široka 100 m. Več stanovanjskih poslopij bi imelo prostora pod njeno velikansko streho.

Naša država je, kar se tiče bogastva z bakrom, prva v Evropi. Baker je surovina, po kateri je veliko povpraševanje na svetovnem trgu. Povpraševanje je večje od ponudbe, cene pa so stalno visoke in stabilne. Graditev moderne industrije si ni moč zamisliti brez te nadvse pomembne surovine. Brez bakra ni mogoče izdelati ne lokomotiv, ne kotlov, električnih potrebščin in drugih pomembnih naprav.

Navzlic temu, da so v naši državi izredno bogata ležišča bakrove rude, pa smo bili zaradi pomanjkanja kapacitet za nadaljnjo predelavo prisiljeni večidel izvažati surovi baker ter uvažati končne in valjane izdelke.

Ce primerjamo vrednost izvoženega surovega bakra z vrednostjo končnih izdelkov, ki jih bomo proizvajali v valjarji v Sevojni, ugotovimo, da je vrednost končnih izdelkov malone dvakrat večja od vrednosti surovega bakra.

Doslej smo izdelke iz bakra uvažali, kmalu pa jih bomo črtali z uvoznega seznama. Potrebe domače industrije po valjanih izdelkih bomo v celoti krili, privrkat pa se bomo pojavili na svetovnem trgu kot izvozniki končnih izdelkov bakra.

Z gospodarske razstave v Ptuj: vinogradniki ob »prešlu«

PTUJ VAS VABI

NA III. OKRAJNO GOSPODARSKO RAZSTAVO V DNEH OD 4. DO 19. SEPTEMBRA — ★ — Ne zamudite prilike! ★ Oglejte si prikaz moči gospodarstva v ptujskem okraju in znamenitosti našega lepega mesta ★ Vsak večer kulturni program, ples, variete na razstavnem prostoru! ★ Na železnici 25 % popust!

NA PRAGU KONFERENCE V MANILI

Anglija računa na sodelovanje prizadetih držav za obrambo Jugovzhodne Azije

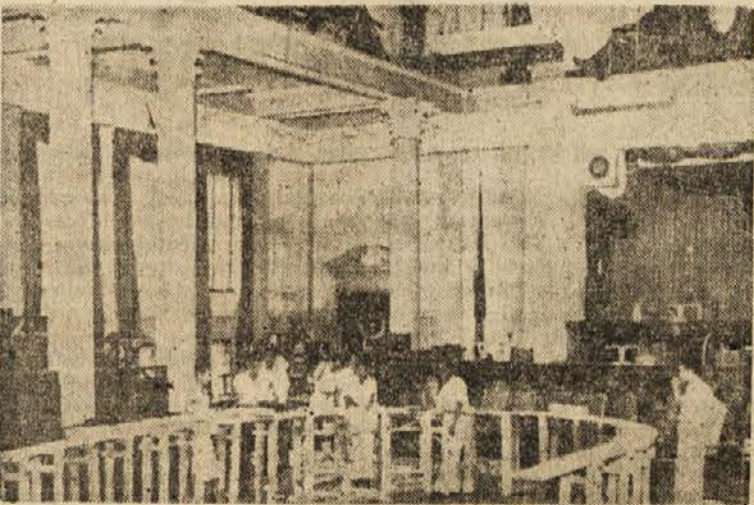
Manila, 5. sept. (AFP). Danes je prisel v Manilo namestnik britanskega zunanjega ministra lord Reading, ki bo vodil britansko delegacijo na konferenci za ustanovitev obrambnega pakta za jugovzhodni Aziji.

Docela napačno bi bilo misliti, da Velika Britanija ne pripisuje posebnega pomena konferenci, je izjavil lord Reading novinarjem. Zunanji minister Eden ni mogel priti na konferenco zaradi zapletenega položaja v Evropi. Lord Reading je izrazil upanje, da bodo na konferenci uredili pereča vprašanja, ki so v zvezi s sodelovanjem držav v Jugovzhodni Aziji.

Danes je prisel v Manilo tudi pakistanski zunanji minister Zafrullah Kan.

Dullesovi razgovori

Manila, 5. sept. (Reuter). — Zunanji minister ZDA Dulles je imel danes v zvezi s paktom Jugovzhodne Azije več sestankov z ministri, ki so se zbrali v Manili. Avstralski minister Casey je po sestanku z njim izjavil, da ni nezadovoljen, menil je, da bo

Dvorana, v kateri bo zasedala konferenca za Jugovzhodno Azijo v Manili

Haile Selasie bo obiskal Veliko Britanijo

London, 5. sept. (Tanjug). Prihodnji mesec bo obiskal Veliko Britanijo etiopski cesar Haile Selasie, ki bo gost angleške kraljice Elizabete II.

Haile Selasie je prebil v begunstvu na Angleškem vrsto let, ko je bila Etiopija pod jarmom italijanskega fašizma.

Jugoslovanski paviljon na velesojmu v Damasku

Damask, 5. sept. (Tanjug). — Predsednik republike Atasi je odprl danes tukajšnji mednarodni velesojm v navzočnosti delegacij 26 držav, ki na njem sodelujejo, diplomatskega zbora in velikega števila povabljenec. Predsednik Atasi si je v spremstvu članov vlade in drugih osebnosti ogledal tudi jugoslovanski paviljon, kjer sta ga pozdravila jugoslovanski odpravnik poslov Morošević s članji poslaništva in direktor paviljona Brkić.

Nehrujev obisk na Kitajskem

New Delhi, 5. sept. (Reuter) Iz zanesljivih virov se je zvedelo, da bo predsednik indijske vlade Nehru 16. oktobra odpotoval na Kitajsko. Nehru je danes izjavil v indijski spodnji zbornici, da bo napravil prijateljski obisk Kitajske kot sosedni dežel.

Predsednik indijske vlade bo s tem vrnil obisk predsedniku kitajske vlade Ču En Laju.

DANES PO SVETU NESKLADJE

Preverčajnjim je kancler Adenauer dvakrat govoril o položaju, ki je nastal po glasovanju v francoski skupščini. Tako v intervjuju londonskemu »Timesu« kakor v govoru po nemškem radiu je poudaril:

- Nemčiji je treba takoj priznati popolno suverenost in pravico, da ustanovi svoje vojsko. Za to se že pogajajo v Britanijo in ZDA, kasneje pa se bodo najbrž o tem razgovarjali tudi s Francijo.
- Nemčiji je še nadalje prista evropske politike. »EOS bo,« je dejal Adenauer, »ustanovljena tako ali drugače. Zahodna Nemčija je pripravljena priključiti svoje čete k evropski vojski prav tako, kot so pripravljene to storiti Belgija, Nizozemska, Luksemburška in Italija ter, upamo, tudi Francija.« (Pred nekaj dnevi je bilo v komunikaciji bonnske vlade govora o »mali EOS«, v kateri bi bile države, ki so pogodbo o EOS ratificirale ali pa jo še bodo.)
- Adenauer je obkraj ostro kritiziral sklep francoske skupščine, da zavrne osnutek pogodbe o EOS, in

zlasti predsednika francoske vlade Mendès-France zaradi njegovega ravnanja v Bruslju in v Bourbonški palači. Hkrati je označil za »kratkotrajno malo neumne vse govornice, češ da hoče Bonn Francijo osamiti.

Konferenca na Manili naj ne brani kolonializma

Tokio, 5. sept. (AFP). Generalni tajnik britanske laburistične stranke Morgan Phillips je izjavil na sestanku z novinarji, da je treba poudariti, da ni namen konference v Manili obdržati kolonializem v kakršni koli obliki. Phillips ni hotel odgovoriti na vprašanje, ali je mogoče sožitje Zahoda s Kitajsko. Izrekel se bo o tem, ko bo laburistična delegacija, ki se je na Kitajskem mudila 17 dni, sestavila poročilo o svojem potovanju.

Van Dongovi očitki ZDA

Peking, 5. sept. (AFP). Na dan neodvisnosti Severnega Vietnama je zunanji minister Ho Si Minhove vlade Van Dong obdolžil ZDA, da so se lotile organizacije pakta za Jugovzhodno Azijo zato, da bi sabotirale sklepe ženevske konference in pre-

prečile popuščanje napetosti v Aziji. Ta pakt, je dejal, spada v okvir ameriške politike, s katero hočejo ZDA doseči svetovno nadvlado in pripraviti tretjo svetovno vojno.

O zunanji politiki Severnega Vietnama je dejal, da je vlada pripravljena na plodno sodelovanje z vsemi miroljubnimi deželami in da si bo še nadalje prizadevala razviti dobre odnose s Francijo, ki so nastali po podpisu premirja.

Incident nad Japonskim morjem

Washington, 5. sept. (AP). — Obrambno ministrstvo ZDA je objavilo, da sta reaktivni letali, verjetno tipa »Mig-15«, nad Japonskim morjem sestrelili ameriško mornariško patrolno letalo. Komunique pravi, da je bilo letalo napadeno večeraj ob 6.18 po krajevnem času približno 100 milj vzhodno od Vladivostoka in 44 milj od sibirske celine.

Za širšo in enotno fronto socialističnih sil v Trstu

Trst, 5. sept. Danes je bila v Trstu konferenca Komunistične partije anglo-ameriške cone STO, ki je od resolucije Informbiroja dalje delovala neodvisno od Vidalijske informbirojevske partije. Na današnji konferenci, ki so se je udeležili delegati iz vseh krajev cone A, so obravnavali politični položaj in sklenili, da je treba še močnejše podpreti boj za združitve naprednih socialističnih sil v Trstu, ki so postale spriči številnih političnem so sklenili, da se dosedanja strank zdaj pasivne. V zvezi s njih špekulacij posameznih Komunistična partija razide, njeno članstvo pa da bo v sklopu ostalih tržaških socialističnih sil podprlo prizadevanja za ustanovitev široke, skupne in enot-

ne socialistične fronte, ki bi se opirala na stvarne težnje tržaških delovnih ljudi.

V svojem referatu je sekretar Komunistične partije STO Eugenio Laurenti poudaril, da je zdaj boj za enotnost za tržaške delovne množice najvažnejše vprašanje.

»Zdaj je bolj kot kdajkoli prej dozorel čas,« je dejal, »da to vprašanje postavimo v vsej njegovi širini vsem tržaškim delavcem, kakor tudi vsem tistim ljudskim množicam, ki so se v minulosti, močne in organizirane, borile za doseg boljših življenjskih pogojev.« Laurenti je poudaril, da so za enotnost tržaškega delovnega ljudstva dozorili vsi objektivni in realni pogoji.

M. Petrinč

Brazilska vlada se je vdala tujemu kapitalu

Finančni minister je napovedal omejitev državnih investicij v proizvodnji in dotok tujih kapitalov

Rio de Janeiro, 5. sept. (Tanjug). Novi finančni minister Guđin je domačim in tujim novinarjem izjavil, da bo vlada začela novo gospodarsko politiko, nasprotno Vargasovi, omejila poseganje države v gospodarski sistem ter olajšala dotok tujega kapitala v deželo.

Minister Guđin je trdil, da so eden izmed vzrokov težavnega gospodarskega položaja in inflacije pretirane investicije in intervencija države na malone vseh toriških gospodarstva. Napovedal je skrajno omejitev državnega poseganja v gospodarstvo in sklenil, da državnih kreditov za dvig proizvodnje. Vlada bo omejila tudi investicije za prevoz in električno energijo, v zunanji trgovini pa bo ostala pri sedanjem sistemu licitiranja za uvoz razpoložljivih tujih deviz.

Finančni minister je dalje dejal, da bi bil po njegovem mnenju začen kar največji dotok tujega kapitala, ki naj bi preselagal znesek deviz, ki jih tuja podjetja izvažajo iz države na račun amortizacije in dobičkov. Največ kapitala, in sicer skoraj v višini ene milijarde dolarjev, so vložila v Braziliji ameriška podjetja. Poudaril je, da je izvoz deviz na račun amortizacij in dobičkov doslej hudo obremenjeval brazilski devizni sklad.

Rio de Janeiro, 5. sept. (Tanjug). Po zadnjih poročilih vojaških preiskovalnih oblasti je bil atentat na konservativnega novinarja Carlosa Laserda, ki je bil povod za krizo v Braziliji, izvršen na pobudo predsednika zveze industrijcev Auvalda Lodija.

Tako je izjavil retirani vodja Vargasove telesne garde, katere pripadniki so sodelovali pri atentatu. Lodi, ki so ga doslej že dvakrat zaslišali, je potrdil, da je v

razgovorih z načelnikom garde govoril, da bi bilo kaj ukreniti zoper Laserda, zanimal pa je, da bi ga bil nagovarjal k atentatu.

Če bodo nadaljnji rezultati preiskave potrdili mnenje policije, da je predsednik nacionalne zveze industrijcev pravzaprav duša atentata na Laserda, bi to dejstvo še bolj osvetlilo značaj krize.

Vtem ko je Laserda v svojem časopisu zagovarjal koristi krogov, ki so zahtevali, naj bi brazilski petrolej izkoriščali trusti, ki so proti slehernemu posredovanju države v gospodarstvu, je Lodi kot predstavnik nacionalne industrije, povezane z Vargasovim državnim aparatom, zagovarjal stališče, da mora država skupno z domačim kapitalom razvijati temeljne gospodarske panoge, iz katerih je treba izključiti tuji kapital.

Laburisti na Japonskem

Aneurin Bevan o mednarodni napetosti in njenem ublaževanju

Tokio, 5. sept. (Reuter). — Vodja levega krila britanskih laburistov Aneurin Bevan je danes izjavil predstavnikom japonskih sindikatov, da bi bilo nesmiselno prepovedati uporabo vodikove bombe.

Najvažnejše je prizadevati si, da bi popustila mednarodna napetost, je izjavil vodja britanske leve. Ta je pravi vzrok dirke v atomskem oboroževanju. Edina pot, da popusti mednarodna napetost in da se ublaži gospodarska kriza, je v nadaljnji razvijanju trgovine med Vzhodom in Zahodom, je Bevan izjavil.

Kitajski ustavodajni kongres

Peking, 5. sept. (Nova Kitaj.) V Pekingu so bile volitve v prvi vsekitajski ustavodajni ljudski kongres. Po podatkih, ki jih je objavila volilna komisija, je bilo izvoljenih 1136 poslancev, izmed katerih 1136 zastopa 25 kitajskih pokrajin, avtonomno Zunanjo Mongolijo, Tibet in Cantu ter 14 avtonomnih občin, ki so pod neposredno upravo osrednje vlade. 60 poslancev predstavlja vojsko, 30 pa v tujini živeče Kitajce. Kongres bo začel zasedati 15. septembra.

Britanski delegati se mude na Japonskem že drugi dan. Danes so jih sprejeli v parlamentarnem poslopiju v Tokiju prvaki desnega krila japonske socialistične stranke.

— Z VSEH STRANI SVETA —

ZSSR TRGOVINSKA POGAJANJA Z IZRAELOM

Moskva, 5. sept. (AFP). ZSSR in Izrael bosta jutri tu začela pogajanja za novo trgovinsko pogodbo. Dosedanja izmenjava blaga med obema deželama po starem sporazumu je bila omejena do vrednosti 6 milijonov dolarjev.

KITAJSKA TIBETSKE DALAI LAMA V PEKINGU

Peking, 5. sept. »Nova Kitajska« poroča, da je daval prisel v Pekingu tibetski Dalai lama v spremstvu Pančena lame in drugih tibetskih verskih poglavarjev. Dalai lama je bil izvoljen za poslanca v prvi vsekitajski narodni kongres, ki bo te dni začel zasedati v Pekingu. Na železniški postaji v Pekingu sta sprejela Dalai lamo predsednik vlade in zunanji minister Kitajske Ču En Laj ter vrhovni poveljnik kitajske vojske

ČIŠČENJE V MANDŽURIJI

Peking, 5. sept. (Nova Kitajska). Nedavno je bilo v Mandžuriji kon-

Predsedniku zavezniške Turčije Dželalu Bajarju so ljudske množice, predstavniki oblasti in ustanov ob vsakem koraku izražali realno in globoko občuteno prijateljstvo, ki nas veže v tesnem sodelovanju za obrambo miru na Balkanu in ohranitev neodvisnosti naših dežel. — O tem pričajo tudi naše slike z beogradskih ulic, iz strojne tovarne Iva Lole Ribarja v Železniku in iz Srbske akademije znanosti

Predsednik Dželal Bajar v muzeju NOB na Kalemegdanu v Beogradu

OB OBLETNICI BAZOVIŠKIH ŽRTEV

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) Trst, 5. sept. Jutri bo minilo 24 let, odkar so fašisti v Bazovici ustrelili štiri slovenske rodoljube Bidovca, Miloša, Marušiča in Valenčiča. Hkrati je tedaj posebno fašistično sodišče za zaščito države obsodilo na težko ječo mnogo tržaških Slovencev, ki se niso hoteli sprijazniti z nasilno fašistično politiko.

»Primorski dnevnik« posveča danes uvodnik spominu bazoviških junakov in poudarja ljubezen tržaških Slovencev do njih. »Zdaj, ko nas je tuji im-

perializem na Tržaškem ozemlju ter zahodno od njega,« pravi list, »oropal malone vseh pridobitev antifašističnega boja, katerega važni temelj je bila Bazovica, se spominjamo Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča, vedoč, da bo še nadalje živel in se krepil v nas njihov borbeni duh, obogaten z zmagoslavno idejo novega časa.«

M. Petrinč

Med potjo po mestu prireajo Beograđani predsedniku Turške republike vedno znova prisrčne manifestacije

V dvorani Srbske akademije znanosti ob promociji predsednika Dželala Bajarja za častnega doktorja beograjske univerze

Med našimi kovinarji v tovarni strojev Iva Lole Ribarja v Železniku

KUOMINTANSKA LETALA BOMBARDIRALA AMOJ

London, 5. sept. (AP). Pekinški radio je objavil, da so štiri kuomintanska letala večeraj bombardirala kitajsko pristanišče Amoj. Pristanišče Amoj, ki leži na kitajski celine, je oddaljeno le nekaj milj od otoka Kvjemoj, ki je pod nadzorstvom Kuomintang. Protiletsko topništvo je sestrelilo eno kuomintansko letalo.

SEVERNI VIETNAM DEMONSTRACIJE ZARADI PRIPORNIKOV

Hanoi, 5. sept. (AFP). Kakih 100 ljudi je danes demonstriralo pred poslopijem osrednje jetnišnice v Hanoju proti prevažanju pripornikov v južni Vietnam ter zahtevalo, naj jih izpuste. Vojaškimi oddelkom, ki so posredovali, je uspelo demonstrante razgnati. Uradno je bilo objavljeno, da ne bodo nobenega političnega pripornika proti njegovim volji prepeljali v južni Vietnam, vtem ko bodo vse

ostale pripornike izročili sodnim oblastem.

POLJSKA OBISK BRITANSKIH PARLAMENTARCEV

Varšava, 5. sept. (AFP). Sedem članov britanskega parlamenta pod vodstvom lorda Slekina je prislopo danes v Varšavo. Britanski parlamentarce je povabil na Poljsko odbor za kulturno sodelovanje s tujino.

ISLANDIJA NESREČA NIZOZEMSKEGA LETALA

London, 5. sept. (AFP). Nizozemsko letalo s 46 potniki in 9 člani posadke je davi padlo v reko Šano na Islandiji nekaj minut po vzletu z bližnjega letališča na poti iz Amsterdamu v New York. 26 ljudi se je rešilo iz letala, ki se je naglo potopilo. Le eden med rešenimi je bil huje poškodovan. Posebne reševalne skupine, ki so jih poslali z letališča na kraj nesreče, še vedno iščejo ostale potnike ter skušajo potegniti iz vode dele uničenega letala.

OB PRAZNIKU NAŠIH PRIMORSKIH OKRAJEV

GORIŠKI OKRAJ

eno leto po slavju na Okroglici

Goriški okraj se eno leto po nepozabnem slavju na Okroglici ponaša z novimi uspehi v gospodarstvu, ki so rezultat požrtvovalnosti in marljivega dela delovnega ljudstva.

Struktura tukajšnjih krajev je takšna, da zemlja lahko preživi le tri do štiričlansko družino, ostali člani pa si morajo poiskati delo drugod. Pred vojno so tisoči dan za dnem odhajali v tujino s trebuhom za kruhom. Tam se je nekaterim nasmehnila sreča in jih obdarila z vsem ugodjem, večina pa je v tujih rudnikih in tovarnah izgubila svojo mladost in zdravje. Stari, obupani in betežni se vračajo v domovino, ki jih ni pozabila.

Razen anšovske cementarne ni bilo na Goriškem ob priključitvi k Jugoslaviji skoraj nobene industrijske objekta. Ljudje so se kljub številnim te-

dobilo delo nekaj desetih žensk. Barvarna bo začela obratovati čez kakih štirinajst dni. V sadnolikerskem kombinatu »Flores« v Ajdovščini so že dober mesec v pogonu moderni stroji za predelavo paradiznikov, sadja in raznega sočivja, ki so stali okrog 90 milijonov din. Ta obrat povečuje možnosti za pridelovanje paradiznikov v nižinskih krajih, odjemalcem pa zagotavlja hkrati

derna cesta skozi predor v Panovcu, ki bo vezala Spodnjo Vipavsko dolino s Krasom, namesto dosedanje začasne, kotanja-
ste ceste čez Pristavo.

Med največja komunalna dela sodi nedvomno gradnja briškega vodovoda. Za letošnje leto je odobrenih 35 milijonov din. Stevilne vasi in naselja so dobile vodo letos, ostale pa pridejo na vrsto prihodnje leto.

Danes praznuje ljudstvo Slovenskega Primorja enajsto obletnico osvoboditve izpod jarma imperialistične Italije. Ob tej priložnosti se znova spominja temnih časov fašistične tiranije in slavnih dni narodnoosvobodilne borbe, ko je z ramo obrami z narodi Jugoslavije pokopalo temno preteklost in stopilo na pot napredka v novi Jugoslaviji. Spominja pa se tudi poti, ki jo je prehodilo po osvoboditvi, spominja se svojih naporov v borbi za zaostalostjo ter uspehov, ki jih je ob pomoči svoje domovine Jugoslavije pri tem doseglo, in ob prehojeni poti mirno zre v svetlo prihodnost.

Strahoten je bil pečat, ki ga je vtisnila Slovenskemu Primorju petindvajsetletna italijanska okupacija. Ze pre dni okupacije, leta 1918, je Italija deportirala okrog 1000 slovenskih inteligentov v Južno Italijo. Takoj po končani vojni, še pred aneksijo, je Italija zaprla slovensko gimnazijo v Gorici, slovensko učiteljsko v Gorici, privatno trgovsko šolo v Trstu, vse privatne šole in še celo vrsto državnih šol. Hkrati so začeli iredentisti s tihim odobravanjem italijanske »demokratske« vlade preganjati slovenska kulturno-prosvetna društva in izvajati pritisk na slovenske gospodarske ustanove, dalje so požgali Slovenski narodni dom v Trstu, uničili spomenik skladatelja Volariča v Kobaridu, razdejali narodne domove v Barkopljah, Skednju, pri So. Jakobu v Trstu itd. Ko pa je zavladal fašizem, je italijanska oblast uradno, dokončno uničila vse slovenske kulturne, gospodarske in socialne ustanove, odvzela Slovincem vse narodne pravice in celo zanikala njihov obstoj. Da bi zrasnala politično mejo z etnično, je Italija ustanovila poseben urad »Ente per la rinascita agraria delle tre Venezie«, ki je načrtno pogajal slovenske kmetije na boben in jih odkupoval za italijanske koloniste.

Bunkerji in vojaške ceste — to je bila edina zapuščina Italije na teritoriji Slovenskega Primorja. Poleg tega pa mnogo požganih vasi in nešteto grobov najboljših sinov primorskega ljudstva.

Po odhodu italijanskih vojaških enot in oblasti iz Slovenskega Primorja je začelo to ljudstvo ob pomoči nove, ljudske oblasti takoj obnavljati svoje kulturno življenje. Ze pred koncem vojne, torej še v času najhujše borbe z nemškimi nacisti, je bilo v Slovenskem Primorju 245 slovenskih šol, s 357 učitelji. Te šole je obiskovalo 12.624 učencev. Po vsem Slovenskem Primorju, zlasti pa na osvobojenih ozemljih, se je ob pomoči ljudske oblasti in narodnoosvobodilne vojske že pred koncem vojne začelo razvijati plodno kulturno življenje.

V letih po osvoboditvi je bilo potrebno najprej obnoviti porušene domove in šole. To se seveda ni moglo izpržiti v enem ali dveh letih, saj so bile do tal porušene cele vasi. Tako veliko obnovitveno delo je bilo mogoče začeti le s pomočjo države. Zdaj se na Primorskem le še v nekaterih vaseh poznajo sledovi vojne, vse drugo pa je docela obnovljeno. Hkrati z obnovo pa so začeli kmalu po osvoboditvi rasti na Primorskem temelji novega življenja v okviru gospodarskega razvoja socialistične Jugoslavije.

dobro in poceni paradiznikovo mežgo. Skupaj 50 milijonov din kredita sta dobili tudi industrija apna in kraškega marmorja ter tovarna usnja v Mirnu pri Novi Gorici. Po nekaj milijonov din so dobila še nekatera manjša podjetja in gospodarske organizacije.

Za izboljšanje prometa ter povečanje kmetijske proizvodnje, zlasti pridelka sadja in po vsem svetu znanih vipavskih in briških vin, so določili skupaj 240 milijonov din investicij. Samo državno posestvo na Ajševici je dobilo za ureditev sadnih plantaž 20 milijonov. Na Dobrovem v Goriških Brdih raste iz tal poslopje ogromne vinske kleti, ki bo lahko sprejela do 300 vagonov vina. Klet bo gotova kot računajo do konca leta 1956. Za letošnja dela imajo 132 milijonov din.

Za izboljšanje prometa ter gradnjo novih oziroma popravilo starih mostov je določenih 178 milijonov din. 15. septembra bo za občinski praznik v Kanalu dograjen nov železniški most prek Soče pri Ajbi, popravljen zgodovinski solkanski most, ki so ga med vojno porušile zavezniške bombe, zgrajen nov most čez Sočo v Plavah ter dokončana mo-

Spričo naglega dviga narodnega dohodka, ki je rezultat večanja gospodarske moči okraja, so letos lahko namenili za šolstvo skupaj z občinami in drugimi organi več kot 100 milijonov din. Gradijo nove šole v Ajdovščini, Lokovcu, v Smartnem, Cerovem, na Ajševici, v Prvačini in Kamnjah, ki so bile porušene v NOB.

Za dokončno obnovo podeželja bodo porabili 67 milijonov. Okoli 150 pogorelcev si bo lahko s tem denarjem obnovilo svoje domove. Prihodnje leto pa bo dal okraj še ostali denar, da bi obnovo med vojno porušeni hiš povsem končali.

Industrijska proizvodnja venomer narašča. Letos je za 17 odstotkov večja od lanske; živilska industrija pa je povečala svojo zmogljivost za 38 odstot. V tujino so prodali za 70 odstotkov več industrijskega blaga kot lansko leto.

Ljudem ni treba več hoditi pehat se za kruh v tujino. V domačem kraju in v svoji domovini so dobili delo in zaslužek. V tovarnah in podjetjih na Goriškem je letos dobilo zaposlitev nadaljnjih 1200 novih delavcev.

M. D.

Pogled na Tolmin

Novo življenje v tolminskem okraju

Če te ob lepem vremenu zanesne pot na Tolminsko, ti bodo ostale te ure v neizbrisnem spominu. Zares, ta košček zemlje na bregovih Soče, obdan z visokimi, strmimi gorami, je nepopisno lep. Ko ga občuduješ in posluššaš prelepo slovensko besedo, te hkrati zgrabi srd ob spominu, da se je to petindvajset let šopiril tujec, ki je izbrisal s svojega zemljevida slovensko ime. Z zemljevida ga je izbrisal, iz srca tega ljudstva pa ga ni mogel iztrgati. Sinovi te zemlje so se pridružili narodnoosvobodilnemu boju svoje domovine Jugoslavije,

viji začelo v teh krajih res novo življenje.

Poglejmo nekaj številke o kulturnem življenju. V vsem okraju je 67 knjižnic. Lansko leto so si ljudje samo iz občinskih knjižnic izposodili 42.000 knjig. Slovenska beseda se ne sliši samo v pesmih, ampak tudi na odrih. Lansko leto je bilo predvajanih v okraju 192 dramskih del. Plodno je tudi delo Ljudske univerze: lani je organizirala 277 predavanj, ki so bila zlasti v vaseh dobro obiskana. Za kulturno-prosvetno življenje (za kulturne domove, knjižnice itd.) je dala

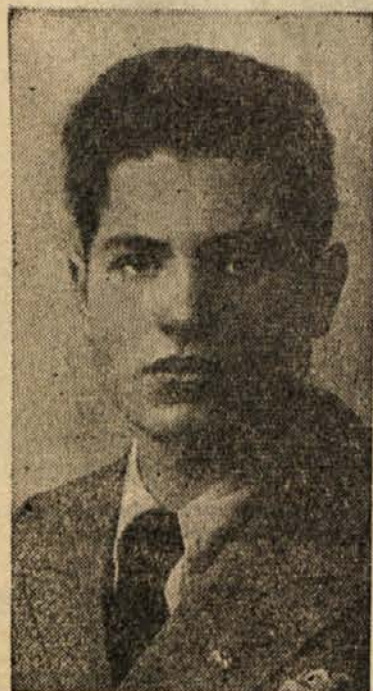
mizarsko podjetje v Klavžah. Zdaj je v okraju pet novih industrijskih podjetij, v katerih je zaposlenih nad 1.000 delavcev. To so sicer šele začetki razvoja industrije okraja, toda že drugo leto se bo število zaposlenih precej povečalo, ko bodo zgradili v Tolminu tovarno avtomobilskih svečk in povečali že obstoječe obrate. Mizarsko podjetje v Klavžah se razvija v kombinat in ima že okrog 200 zaposlenih (pod Italijo jih je imelo okrog 40). Prav tako se lepo razvija tovarna igel v Kobaridu, katere proizvodnja pomeni za državo lep prihranek v devizah. Rudnik živega srebra v Idriji, ki je doslej obratoval v docela zastarelimi napravami, se začelja modernizirati. In končno naj omenimo še novi mlin na Slapu, z zmogljivostjo 15 ton dnevno, ki bo začel v kratkem obratovati.

Glavna gospodarska panoga v tolminskem okraju je živinoreja z mlekarstvom. Italija ni za njen napredek dala niti lire, medtem ko se je mlekarstvo v Severni Italiji hitro moderniziralo. Naša ljudska oblast je za razvoj kmetijstva in mlekarstva na Tolminskem izdala že težke milijone. V Cerknem obratuje nova mlekarica z zmogljivostjo 5.000 litrov dnevno, v Kobaridu pa gradijo mlekarico, ki bo imela zmogljivost 25.000 litrov dnevno. Letos je planirano za nove mlekarice 100 milijonov dinarjev. Velika mlekarica v Tolminu bo razen sira in masla izdelovala tudi mlečni sladkor. Razvoj mlekarstva je seveda mogoče le tedaj, če je živina lepa in zdrava. Za to skrbijo predvsem kmetijske zadruge, ki so se začele načrtno ukvarjati s selekcijo. Ponekod se je dvignila mlečnost krav na 2.000 in celo 2.500 litrov.

Veliko bodočnost ima na Tolminskem turizem. Lahko rečemo, da bo čez nekaj let ves tolminski okraj eno najbolj znamenitih in najbolj obiskanih turističnih področij, saj je v njem toliko prirodnih in zgodovinskih znamenitosti kakor malokje drugje. Novi oziroma obnovljeni hotelji v Gornji Soški dolini privabijo vsako leto več domačih in tujih turistov.

Iz vsega tega sledi, da ima okraj kljub svoji sedanjosti pasivnosti lepe perspektive razvoja. Trdno smo prepričani, da okraj čez deset let ne bo več spadal med pasivna področja, če se bo tako hitro razvijal, kakor se je doslej.

S.

Primorski narodni heroj Janko Premrl-Vojko

žavam in pomanjkanju najnujnejših stvari za življenje lotili dela in v štirih, petih letih zgradili številne tovarne, ki danes dajejo goriškemu okraju povsem industrijski značaj. Narodni dohodek je letos v primerjavi z letom 1947 večji za nekaj sto odstotkov.

Letos je določeno skupaj 1 milijardo 472 milijonov din za investicije, kar je največ po osvoboditvi. Znatno del tega denarja je prispevala republika iz skladov za gospodarsko pomoč manj razvitim predelom. V gospodarstvo je investiranih približno 790 milijonov din. Levji delež, in sicer 365 milijonov je dobila cementarna v Anšovem ob Soči, ki je drugi največji objekt na Primorskem (takoj za idrijskim rudnikom živega srebra), za nadaljevanje rekonstrukcije svojih obratov in razširitev podjetja.

Na drugem mestu je največja jugoslovanska tovarna pohištva na kromberški ravnici pri Novi Gorici. Nič manj kot 150 milijonov din bo iz okrajnega investicijskega sklada porabila za zamenjavo lesene strehe z železobetonsko ter za dokončno ureditev obratov. Potlej bo znatno pocenila svoje proizvode in v začetku prihodnjega leta dala na trg dva do tri nove tipe pohištva za naše domače potrebe.

Solkanska industrija apna bo 40 milijonov din porabila za razširitev apnenice ter za začetek izkoriščanja bogatih nahajališč apnenca na Sabotinu. Proizvodnja se bo v kratkem času povečala na 130 ton apna dnevno.

Tekstilna tovarna v Ajdovščini pa je s 47 milijoni din kredita zgradila novo barvarno, kjer bo

Iz goriških Brd: Spet trte so rodile...

izkopali so puške in udarili po sovražniku, ki je moral septembra 1943 sramotno zapustiti svoje kasarne, bunkerje in kaverne.

Klice novega življenja, ki so pogonale v teh prijaznih vaseh še pred koncem vojne, so se po končani osvoboditvi mogočno razrasle. Prej tako zaničevana in preganjana slovenska pesem je krepko zaorila med visokimi planinami. Kdor jo je že slišal, ta ve, da bi malokje našel take pevce kakor na Tolminskem. Vsako leto enkrat se zbero Tolminci na festivalu v Tolminu in takrat nastopijo zbori, v katerih poje nad 1.000 ljudi. Tu vidiš mladino iz najbolj oddaljenih goriških vasic. Vrstijo se pesmi, igre, deklamacije... In če pomisliš na tiste čase, ko je moral biti Slovincem mutast, če ni hotel imeti opravka s fašistično svojatjo, potem moraš s srcem in dušo priznati, da se je v novi Jugosla-

ljudska oblast po vojni nad 117.000.000 dinarjev.

Toda ne samo na kulturnem, tudi na gospodarskem polju vidimo na Tolminskem novo življenje: okraj, ki sicer velja za pasivno področje, ima spriča pomoči ljudske oblasti vse pogoje, da postane v nekaj letih aktiven. Da je to res, se lahko prepričamo ob pogledu na njegov dosednji napredek.

Po osvoboditvi je bila — kakor v drugih okrajih — prva skrb ljudske oblasti obnova požganih in porušeni vasi. Za obnovo je dala ljudska oblast nad 46.000.000 dinarjev pomoči, elektrificiranih pa je bilo na novo okrog 2.000 poslopij.

Pred vojno sta bili v tolminskem okraju samo dve industrijski podjetji: rudnik živega srebra v Idriji (ki ga je Italija poddedovala od Avstrije in ga potem načrtno ropala) in majhno

Od Snežnika do Nanosa

Delovni ljudje postojnskega okraja so odločno stopili na pot napredka

Razen dela Notranjske združuje postojnski okraj povečini svetovni vojni ječali v okovih italijanskega fašizma. Kraški svet se razprostira tod, ne bogat, a ljubljen od ljudi, ki so znali v več kot četrstoletnem suženstvu očuvati ljubezen do rodne grude, materinega jezika in vero v obete, ki naj jih izpolni bodočnost.

Ne bilo bi realno, če bi hoteli sedaj po nekaj letih osvoboditve prikazovati, da so že vse upravičene želje izpolnjene, napredek kot si ga želimo pa dosežen. Ne čudodelne, temveč žuljave roke se borijo za cilje, ki jih imamo, in uspehi, ki smo jih dosegli so prav gotovo rezultat trdega dela in neprestanega prizadevanja, kar je tudi poročilo, da bodo načrti za bodočnost izpolnjeni.

posebno ljubeznijo začela skrbeti in razvijati slovensko šolstvo, po vojni pa je bilo tu zgrajenih več novih šolskih poslopij, kot na primer v Prestranku, na Raketu, v Koritnici, sedaj pa bo dograjena v Jelšah, za katero je dal okraj 10 milijonov din. Veliko šol pa so tudi že popravili in obnovili. Se zdaleč pa glede tega niso krite potrebe in prav tako je hudo s kulturnimi domovi, ki jih pogrešajo celo centri, kot so Postojna, Bistrica, Rakek itd. Nemogoče je storiti vse naenkrat, toda napredek je čutili povsod. Za delno olajšanje stanovanjske stiske v Postojni bo na primer že prihodnje leto dograjenih 120 novih stanovanj v vrednosti 282 milijonov din, pa še zdaleka ne bo mogoče ustreči vsem, ki iščejo stanovanja.

tijstvo. Čeprav kraška zemlja ni radodarna ter terja večkrat več znoja kot nudi pridelka, pa daje ugodne pogoje za razvoj živinoreje. Čeprav so kmetje doživeli med vojno hud udarec, saj se je število goveje živine znižalo za okrog 70%, si zlasti v zadnjih letih prizadevajo, da bi tu storili korak naprej. Ne samo kvantiteta, pomembna je zlasti kvaliteta živine. Splošnim kmetijskim zadrugam je uspelo v okraju močno razširiti rejo sivojave pasme, ki tu najbolje uspeva ter z razstavami, vpeljavo rodovnikov, kontrole mlečnosti krav in podobnimi ukrepi zainteresirati rejce za nabavo in rejo prvovrstne živine. Enako je kmetijskim zadrugam tudi uspelo razširiti med kmeti gojenje prvovrstnega holandskega semenskega krompirja, s katerim zalaga postojnski okraj sedaj še ostale okraje v Sloveniji s semenskim krompirjem. Podobne uspehe pa dosegajo tudi na področju sadjarstva, za čigar razvoj so številne kmetijske zadruge in državna posestva uredili drevesnice, za kmetijsko prosveto pa bo skrbela kmetijska šola na Ravnah, ki jo bodo letos odprli.

iz vseh koncev sveta, z vseh kontinentov in verjetno ni bilo med njimi še nikogar, ki bi po prihodu na cilj obžaloval svojo pot. Letos si je ogledalo jama 160.000 ljudi, med njimi 40.000 inozemcev, rekord pa je bil dosežen prav avgusta, ko so zabeležili 30 tisoč obiskovalcev, med njimi 17 tisoč inozemcev.

Postojnska jama pa ni edina turistična točka v teh predelih. Z bogato roko je naroda delila lepote in če naštejemo samo točke, kot so Križna jama, Skokjanske jame pri Divači, dalje predele kot so Rakove kotline, Cerknjska dolina, Bloška planota, Nanos in Snežnik, Predjamski grad itd., smo lahko prepričani, da turisti postojnskega okraja ne bodo zapuščali v enem dnevu, čim bodo urejene nekoliko boljše avtobusne zveze med temi kraji, zgrajen hotel v Postojni, ki ga imajo v načrtu in ki bo stal na glavnem trgu sredi Postojne, še na nekaterih mestih pa manjša gostišča. Predjamski grad je n. pr. že letos obiskalo 17.000 turistov, kar je pri neugodnih prometnih zvezah precej in gotovo bi bila ta številka dvakrat trikrat večja, čim bo okraj uspelo nabaviti avtobus, ki bi povezoval centralno turistično središče Postojnsko jama z bližnjimi izletniškimi točkami.

Tako vidimo, da si postojnski okraj korak za korakom iz leta v leto prizadeva v sklopu Slovenije in vse Jugoslavije, da premaga povojne težave ter pospeši razvoj in napredek na vseh področjih.

Kanal ob Soči — eden najlepših krajev na Primorskem

NAJPREJ JE BILO TREBA OBNOVITI BAZRUSENE STAVBE, UREDITI CESTE IN ELEKTRIFICIRATI VASI

Okrog 2800 porušenih poslopij je v tem okraju zapustila vojna vihra in dobršen del priza detih je v teh letih že prišel do novih domov. Obnova je potrebna še za 934 stavb, od katerih bodo najnujnejše popravili in zgradili še letos za 31 milijoni brezobrestnega posojila, ki ga je dala na razpolago republika.

To pa ni bila edina žalostna zapuščina vojne in okupacije. Pod fašizmom so primorski kraji le bedno životali, v zameno za črpanje gozdnega bogastva pa so ljudje imeli le malo koristi. Tako je bilo treba glede marsičesa začeti povsem znova. Med osnovnimi pridobitvami je gotovo elektrifikacija, saj smo po osvoboditvi omogočili napeljevanje v vse, razen šestih, vasi postojnskega okraja, za preostale kraje pa je še letos na razpolago sedem milijonov, tako da bo elektrifikacija najkasneje do prihodnje pomladi zaključena. V zelo slabem stanju so bile tudi gozdne in krajevne ceste. Brkini, znani kot bogat sadjarski predel, so bili ves čas odrezani od prometnih žil. Sadjarstvo je tu propadalo iz leta v leto, saj močna konkurenca italijanskih pridelovalcev sadja ni dopuščala razvoja tem krajem. Letos pa bo prav tu dograjena moderna cesta, za katero je dal okraj lani deset, letos pa petindvajset milijonov dinarjev. Ko bo v kratkem dokončana tudi avtomobilska cesta od Vrhnike do Postojne, prebivalci Brkin pač ne bodo več v skrbeh, kako odpremiti sadje na tržišča, ki so jim bila nekdanj zaprta. Hkrati s tem pa v okraju pospešeno gradijo tudi gozdna pota, za katera so samo lani investirali sedem milijonov.

Težava, ki tare domala vse občine v tem okraju je pomanjkanje vode. Le v štirih urah na dan si Postojncani na primer lahko oskrbijo vodo iz vodovoda, še huje pa je za vodo po nekaterih vaseh. Vsaj za Postojno se bo nehala zadrega, ta mesec, ko bo urejen nov vodovod z zajetjem vrelca Korotan. Niso pa tu še opustili misli na centralni vodovod Planina—Postojna, ki bi lahko oskrbel vodo domala večini občin. Zaenkrat okraj še ne zmore tolikih stroškov, proučiti pa bi bilo treba še podrobneje tudi načrte z ozirom na zalogo in trajnost vode v zajetjih. Ker pa imajo z vodo največje težave, so odločili, da bodo namenili 40 milijonov din od pomoči za pasivne kraje za vodovod v Ilirski Bistrici, za kar so načrti že v delu.

Ze med narodnosvobodilno vojno je naša ljudska oblast s

Posnetek iz Postojnske jame

Največje bogastvo okraja je gozd. Devet lesno industrijskih obratov deluje s polno kapaciteto, imajo pa tudi vse pogoje za razširitev. Vendar si te razširitve okraj ne predstavlja v starem smislu. Medtem ko so italijanske oblasti stremele, da bi na teh področjih izsekali čimveč ter so v obliki desk odvažali les, gredo stremeljenja naših gospodarstvenikov v drugo smer. Vse povsod, kjer je le bilo mogoče, so dvignili in razširili lesno industrijske obrate na ta način, da so iz leta v leto, zlasti pa zadnje čase širili sezname finalnih artiklov, tako da razširitev lesne industrije ne bi prekomerno črpala gozdnega sklada. V načrtu imajo obrat v Loški dolini za izdelavo lesonitnih plošč, v Cerknici pa si prizadevajo, da bi spravili na noge lesno galanterijo.

Ker pa v gozdni in lesni industriji v glavnem ni mogoče zaposliti žensk, se v postojnskem okraju močno zavzemajo še za razvoj ostale industrije, zlasti prehranske, v kolikor jim to omogoča kmetijstvo. Na Blokah, kjer pridelajo dosti krompirja, imajo v načrtu obrat za predelavo krompirja v špirit, krompirjevo moko in drugih izdelkov, načrte pa imajo tudi že za obrat v Ilirski Bistrici, kjer bi predelovali vinsko in mlečno kislino, razna lepila itd. Ker je tudi veliko povpraševanje po izdelkih mesno predelovalne industrije v Postojni, nameravajo tudi tamkajšnji obrat »Mortalec« dopolniti z ureditvijo moderne klavnice in drugih naprav. V Postojni tudi že gradijo tovarno za kovinsko industrijo.

Drug vir dohodkov daje kme-

KRAŠKA ZEMLJA KRIJE V SVOJIH NEDRIH NAJLEPSI BISER — POSTOJNSKO JAMO

Svetovno čudo, magnet za stotisoče turistov je neprekosljivi mojster narava poklonila Postojni, da bi jih oskodovala za drugače morda malo bolj skopo rezan kruh. Lepote podzemeljskega sveta prihajajo občudovat ljudje

TUDI KRAŠEVCI IN BRKINCI se vztrajno trgajo iz zaostalosti

Zaradi krivične in nenaravne meje, ki loči Trst od njegovega zalednja, sežanski okraj kot nekakšno skrajno tržaško predmestje še danes trpi precejšnje gospodarske posledice.

Dohodki prebivalstva dotekajo v glavnem iz kmetijstva, saj so kmetje v dvajsetinski večini. Ker tod ni bilo surovinske osnove, se industrija, z izjemo skromne marmorne industrije, ni mogla občutneje razviti. Kmetijstvo pa je bilo zaostalo in zaradi skope, kraške zemlje, omejeno le na obdelovanje manjših kompleksov, ograjenih s kamnjem in zidovi pred grabežljivo kraško burjo.

Ko je bilo področje sežanskega okraja še tržaško predmestje, so se prebivalci v glavnem bavili z vrtnarstvom in mlekarstvom. Svoje pridelke so nosili na tržaški trg.

Pred minulo vojno tod ni bilo pomembnejšega industrijskega

obrata. S presledki je obratoval le premogovnik »Timavc«, z zmogljivostjo okrog 10.000 ton premoga in s 60 zaposlenimi delavci. Število zaposlenih delavcev v kraških kamnolomih nam pove, da tudi proizvodnja marmorja ni mogla biti kdove kako velika. V kamnolomih, ki so jih vodila kamnoseška podjetja iz Nabrežine in Repentabora, je delalo sprva (leta 1927) deset delavcev, kasneje pa ne več kot 40. Tudi v času italijanske okupacije šteto delavcev ni bilo večje, saj se je pretežni del prebivalstva zaposlil v tržaški industriji. Sem moramo prišteti tudi strokovne delavce iz kovinske, mizarske in kamnoseške stroke.

Takoj po minuli vojni je bilo treba misliti na čimprejšnjo ublažitev splošne pasivnosti okraja. Odločiti se je bilo treba predvsem za zgraditev take industrije, ki bo potrebovala čim manj

surovin in zaposlovala čim več delovne sile. Tako so bila od leta 1948 poleg že omenjenega rudnika »Timavc« ustanovljena še štiri večja podjetja, in sicer Steklena galanterija, Pletilnica, kamnolomi kraškega marmorja in obrat za montažo radijskih sprejemnikov ljubljanskih »Telekomunikacij«. Izmed naštetih podjetij so samo kamnolomi kraškega marmorja navezani na lokalne surovinske baze, ostale industrije pa se morajo oskrbovati s surovinami oziroma polizdelki iz drugih virov. Iz porasta zaposlenih prebivalcev v sežanskem okraju je videti, da tamkajšnja industrija sorazmerno naglo napreduje. Pred sedmimi leti je bilo v industriji zaposlenih delavcev in delavk komaj 127, leta 1952 pa so jih našli že 356. Skoraj polovica delovne sile je zaposlena v kraških kamnolomih v Repentaboru, kjer pridobivajo siv marmor, v Koprivi, ki je znana po temnosivnem kamnu, v Skrbini, kjer pridobivajo črn marmor, v Gorjanskem, ki slovi po redkem rdečem stalaktitu in v Kozljah, kjer pridobivajo tudi črni marmor. Tej industriji se tudi v prihodnje obeta velik napredek, saj so v te namene samo letos porabili okrog 50 milijonov investicijskih sredstev. S tem denarjem so opremili del obratov in začeli graditi industrijske delavnice za obdelavo marmorja. Potrebni pa bo še veliko naporo in sredstev za mehanizacijo kamnolomskih obratov in za odkrivanje kamnolomov ter geološke raziskave. V ta namen je bilo letos namenjenih nadaljnjih

60 milijonov dinarjev. Trenutno zaposluje Industrija kraškega marmorja 158 ljudi.

Med podjetji, ki lepo napredujejo, je tudi omenjeni obrat »Telekomunikacij« za montažo radijskih sprejemnikov s polno zmogljivostjo 26.000 radijskih sprejemnikov na leto. Predvideno je, da bo ta obrat dajal zaslužka 200 ljudem.

Sežanska Tovarna pletenin se bo preselila predvidoma še ta mesec v novo stavbo. Ker zaposluje pretežno žensko delovno silo, je bila z ustanovitvijo te tovarne precej omiljena nezaposlenost med Kraševci in Istrankami. Trenutno je zaposlenih v »Pletenini« 120 žensk, predvidevajo pa zaposlitev še 15 delavk. Velik razmah in precejšen uspeh na tržišču pa je dosegla tudi Tovarna steklene galanterije, ki stalno zaposluje okrog 125 delavcev. Ta tovarna stoji v Herpeljah, v izredno pasivnem kraju in je zato načrt, da bo v njej našlo zaposlitev okrog 300 ljudi, dalekosežen ukrep, ki ga odpravljajo vsi Kraševci, zlasti pa domačini.

Omeniti je treba še okrajno mizarsko podjetje v Divači, ki združuje dobro opremljene mizarske delavnice v Divači, Dutovljah in Vrhovljah. Lepa bodočnost se obeta zlasti delavnic v Dutovljah, ki je v gradnji in trenutno zaposluje okrog 50 obrtnikov.

Z dograditvijo vodovoda od izvira Hublja pri Ajdovščini do Sežane, ki jo napovedujejo v začetku prihodnjega meseca, pa bosta začeli obratovati v Sežani še dve važni ustanovi, in sicer nova bolnišnica za TBC ter moderna mlekarna. Obedve sta že dalj časa dograjeni in nista mogli začeti obratovati zaradi pomanjkanja vode. V kratkem pa se obeta v Sežani še ena nova industrija, in sicer tovarna motornih koles, za katero so že odobrili krediti in bo začela predvidoma v prihodnjem letu iz sestavnih delov izdelovati motorna kolesa.

Omenili smo že, da se ukvarjata dve tretjini prebivalstva v sežanskem okraju s kmetijstvom, ki pa je izredno pasivno, saj znaša narodni dohodek na kmetijskega prebivalca prav zaradi primitivnega obdelovanja zemlje komaj 21.400, kar pomeni manj kakor polovico republiškega povprečja. Prav povzdigi kmetijstva bo treba v prihodnje posvetiti več pozornosti. Prvi korak na tej poti je storil sežanski okraj z razpisom nagradnega natečaja za kmetovalce, o katerem smo poročali že med letom in ki je nedvomno izredno dobro uspel. Za leto dni se istrski, kraški in brkinski kmetje merijo med seboj, kdo bo vzredil več rodovniške živine in kdo posadil več hektarov zemlje s sadjem in plemenitimi sortami-trt. N. Z.

Mnogo je bilo na Krasu do tal požganih domov

Majhen odlomek iz velikih dni

Iz spominov na goriško fronto

Enajst let je že od takrat, ko se je ob kapitulaciji Italije dvignila vsa Primorska. Dvomim, če bo mogel zgodovinar opisati vse tiste številne primere navdušenja in junaštva, ko je ljudstvo prišlo za orožje razpadle italijanske vojske in krenilo na goriško fronto. Zato bi bilo prav, da bi se jih spomnilo več, ki bi pisali posamezne dogodke, da ne bi vsa ta burna doba utonila v pozabo. Samo tako bo naša mlada generacija lahko v mislih spremljala in spoznavala velika dejanja svojih očetov in mater, ki so se borili na goriški fronti. Kapitulacija Italije me je zatekla, potem ko so me bili kot psa gonili iz zavora v zapor, v koncentracijskem taborišču Fossilone. Osvobojeni smo bili šele dva dni pozneje, ko je val internancev kot na ukaz prodril do velikih taboriščnih vrat in od tam v svobodo. Furlanski delovni ljudje so nas prisrčno sprejeli ter nam dali hrano, pijačo, obleko

in orožje. Naenkrat smo postali oboroženi borci in tako prišli naravnost na goriško fronto.

Na Vogrskem, kjer je bil štab fronte, je bil pravi arzenal najrazličnejšega orožja. Z vseh strani so prihajali ljudje, se zbirali v enote in oboroženi po nekaj urah odhajali na goriško fronto. Kmalu po kapitulaciji sta se v Renčah formirala dva bataljona. Pri Zigonih so pripravljali razna predavanja, zbirali čete ter postavljali komandante in komisarje. Vse to se je razvijalo s filmsko naglico in brez odlašanja. Novoustanovljene enote so že po nekaj urah krenile na bojišče.

Vedno čedeše so se širile vesti, da se fronti približujejo močne nemške motorizirane sile iz Padske nižine. Tudi goriška fronta je postajala vedno bolj močna. Z vseh strani so prihajali novi borci in borke: s kamioni, drugimi vozili in peš. Prepevajoč partizanske pesmi je vrela ogromna

množica na položaje, da bi se spoprijela s sovražnikom.

Naš drugi bataljon je 14. septembra začel napadati mirenško letališče, ki so ga imeli v rokah Nemci. Na mirenškem gradu je bil naš opazovalec, ki je dajal obvestila, kako in kam naj strelja »artiljerija«, ki sta jo sestavljala, če se ne motim, dva topova malega kalibra. Topova sta bila brez merilnih naprav, ker so jih Italijani pred begom pobrali, ter je topničar streljal kar po lastnem preudarku. Pa vendar so granate zadele ograjo letališča, padale na letalske hangarje in pokopale nekaj nacistov.

Začela se je srdita bitka, ki je trajala dobrih sedem dni. Napadli smo letališče, preskočili zidno ograjo, uničili letala in drug vojaški material.

Nemški pritisk je vsako uro naraščal in kaj kmalu so bile v naši bližini blinde, tanki in topovi, iz katerih so začeli bru-

hati silovit ogenj. Naše orožje je bilo nasproti sovražnikovu zelo skromno. Imeli smo kot že omenjeno dva topova, vsak borec je imel puško, kako pištolo, vsaka četa pa po eno »Bredo« in nekaj bomb. Borba pa je kljub tej razliki tekla z nezmanjšano srditostjo dalje.

Na levem bregu Vipave, na križišču mirenške in tržaške ceste, je stal mitraljez. Upravljal ga je črnolasi Črnogorec, ki je, kdo ve kako, zašel na Primorsko. Z vso borbenostjo, ki jo lahko pokaže človek, je mladenček streljal v nemško blindo, dokler mu ni zmanjkalo municije. V borbi je potokel nekaj Nemcev. Nemška blinda pa je dalje bruhala sviščeni ogenj in mu vzela mlado življenje. Podobnih primerov je bilo mnogo.

Naša druga četa, ki sem ji bil politični komisar, se je kmalu znašla v sila težkem položaju ob tržaški cesti, na desnem bregu reke Vipave. Za hrbet so se nam prikradli nemški tanki in blinde ter nas obsuli z ognjem. Ne vem, kako nam je uspel umik čez neko koruzno polje, da smo se ob neznanjih izgubah pretolkli čez

reko Vipavo na nove položaje. Spridlo pritiska dveh nemških oklopnih divizij smo se postavili na novo linijo, ki je tekla ob levem bregu reke Vipave, prek Mirna skozi Renče do Gradišča. Naša bataljona sta dobila ojačenje in nadaljevala borbo z Nemci, ki so silili z desnega brega Vipave proti nam.

Ljudje iz Mirna, Renč, Bilj, Bukovine in Vogrskega so nam na položaje prinašali hrano, municijo in zdravila. Spominjam se mnogih junaških dejanj borcev in tudi tega, kako je Drago Zigon z »Bredo« nenahno streljal prek reke na nemško postojanko. Tudi Alojz Mozetič, starejši človek, je v bližini porušenega renškega mostu s svojo puško ubil nekaj Nemcev, kljub temu, da je imel roko ranjeno.

To je samo majhen odlomek iz vojnih dogodanj na enem delu goriške fronte, na kateri se je bila krvava bitka za osvoboditev domovine izpod okupatorjevega jarma. Ta nepozabljena ljudska oborožena borba naj bo mladi generaciji za vzgled in trdna osnova za nadaljevanje mirne graditve vedno boljšega in lepšega življenja. Milo Vižintin

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

KONČANO JE EVROPSKO PRVENSTVO V PLOVANJU

ZADNJE ZMAGE POBRALI MADZARI

Torino, 5. sept. Osmo evropsko plavalno prvenstvo je končano. Danes so bila v Torinu še zadnja tekmovalna. Kakih 600 plavalcev in plavalk iz 24 evropskih držav bo jutri zapustilo Torino po 6 dni trajajočih razburljivih in lepih borbah. Udeleženci in gledalci zapuščajo veliki plavalni stadion zadovoljni z vsem, kar se je v njem zadnji teden dogajalo, saj je bilo to prvenstvo glede na rezultate eno izmed najuspešnejših plavalnih prvenstev sploh.

Naši reprezentanti prav tako zaslužijo pohvalo za njih uspeh in prizadevanje na tej osmi preizkušnji najboljših kontinentalnih plavalcev in plavalk. Majhna, toda izbrana šestčlanska ekipa, v kateri je manjkala samo še ženska štafeta 4 x 100 m prosto, si je priborila 12 točk. Dva plavalca in dve plavalki so tekmovali tudi v finalu ter si priborili eno tretje, dve četrti in po eno sedmo, sedmo in osmo mesto. Neuhardtova je bila deveta v »metuljčku«, Trojanovič pa enajsti. Ligorič in Jeričević sta izboljšali državna rekorda na 400 m prosto in 200 m prsno.

Torino, 5. sept. (Tanjug). Danes so v Torinu zaključili evropsko prvenstvo v plavanju. Popoldne so bila zadnja predtekmovalna v štafeti 4x100 m prosto za ženske in v skokih s stolpa za moške. V finalu so se uvrstile naslednje štafete: Vzhodna Nemčija, Anglija, Danska, Madžarska, Nizozemska, Zahodna Nemčija, Francija in Švedska.

Rezultati predtekmovalna 4x100 m prosto za ženske (10 ekip). Prva skupina: Madžarska 4:35,4, Danska 4:39,9, Anglija 4:44,9, Francija 4:45,4. Druga skupina: Nizozemska 4:35,6, Zahodna Nemčija 4:40,8, Vzhodna Nemčija 4:47,4, Švedska 4:52,7.

V predtekmovalju v skokih z

10 m stolpa za moške je sodelovalo 19 skakačev, v finalu pa so se uvrstili: Voris (Avstrija) 74,13 točk, Sobek (Z. Nemčija) 73,44, Brenner (SZ) 73,05.

DRŽAVNO PRVENSTVO V KEGLJANJU
DOBER ZAČETEK LJUBLJANE

Zenica, 5. sept. Ze tri dni se odvija državno prvenstvo v kegljanju v narodnem slogu za ekipe in posameznike. Dosedaj je končalo tekmovanje deset ekip (od 20), med njimi tudi lanskolletni prvak Jesenice, ki je že sedaj na osmem mestu, kar je veliko presenečenje. Med slovenskimi ekipami sta končali že svoj nastop tudi Beton in Rudar, ki pa se nista uveljavili.

Danes je nastopilo moštvo Ljubljane, ki se je odlično uveljavilo. Po prvih dveh rezultatih lahko pričakujemo, da bo naslednje dni eno izmed prvih mest. V prvih dveh nastopih so podrla skupno 636 kegljev.

V tekmovalju posameznikov vodi Cotič (Gradis) pred Rajčičem, Smodičem (Trb) in drugimi.

Rezultati: ekipno prvenstvo: Darugar 1256 (v štirih nastopih), Dedvedgrad 1252 (štirje nastopi), »22. december« 1238 kegljev. Posamezniki: Cotič (Lj) 394, Rajčič (Zgb) 383, Smodič (Trb) 367 itd.

ZVEZNA ODOJKARSKA LIGA
DVOJNA ZMAGA BRANIKA

Maribor, 5. sept. (Tanjug). Danes je bila v Mariboru tekma zvezne odojkarke lige med ženskima ekipama Branika in Železničarja. Zmagal je Branik z rezultatom 3:0 (15:3, 15:7, 15:8). Moška ekipa Branika pa je premagala Mladost iz Zagreba s 3:2 (15:8, 15:15, 15:10, 4:15, 15:12).

Beograd, 5. sept. (Tanjug). V tekmovalju za državno prvenstvo v obojki je »Crvena zvezda« z največjo težavo premagala subotičkega Spartaka z rezultatom 3:1 (15:11, 11:15, 16:14, 15:13). Železničar pa je z izredno tepo in poštovovalno igro premagal Partizana s 3:2 (15:15, 15:8, 5:15, 15:1, 15:9).

Borovo, 5. sept. (Tanjug). V Borovu sta bili danes odigrani dve prvenstveni tekmi zahodne zvezne odojkarke lige. Ženska ekipa zagrebške »Mladost« je premagala ekipo Borova s 3:0 (15:4, 15:14, 15:13), moška ekipa Borova pa je premagala ekipo Graficarja iz Zagreba s 3:0 (15:9, 15:11, 15:12).

REPUBLIKANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO
SLOVAN-GRAFIČAR 0:5 (0:1) KOROTAN : ZELEZNIČAR (NG) 0:5 IZOLA : AURORA 0:0 (0:0) BRANIK : PIRAN 0:2 (0:0) POSTOJNA : KRIM 0:4 (0:2)

II. ZVEZNA NOGOMETNA LIGA
PORAZ ODREDA

Kotor, 5. septembra. Danes je bila tu odigrana prvenstvena tekma II. zvezne nogometne lige Bokelji: Odred. Tekma se je končala z zmago domačnov z rezultatom 1:0. Zmagoviti in edini gol tekme je Bokelj dosegel v prvem polčasu.

MEDNARODNI NOGOMETNI MLADINSKI TURNIR
Uspeh »Ljubljane«

Ljubljana, 5. sept. Na stadionu Odreda sta bili danes odigrani zaključni tekmi mednarodnega mladinskega nogometnega turnirja za tretje in četrti oziroma prvo in drugo mesto.

KAC : GAK 2:5 (2:2)
Približno pred tisoč gledalci sta se v prvi tekmi pomerila za tretje

JUGOSLAVIJA : AVSTRIJA 17:3

V Sarajevu sta se pomerili boksarski reprezentanci Jugoslavije in Avstrije. Zmagala je Jugoslavija z rezultatom 17:3.

CAČBA (SZ) 72,29, Gayer (Z. Nemčija), Vasenius (Finska), Mulinghausen (Francija), Oman (Švedska) in Gierding (Danska).

Popoldne je bilo s finalom na 1500 m moški in s štafeto 4x100 m prosto za ženske zaključeno osmo evropsko prvenstvo, največje v zgodovini evropskega plavalnega športa. Na njem je sodelovalo 21 držav.

Ta dva finala sta ponovno pokazala absolutno premoč madžarskih plavalcev in plavalk. Na 1500 m so Madžari slavili dvojno zmago, medtem ko so bili v štafeti žensk zanesljivo prvi.

Rezultati na 1500 m: Cardas (Madžarska) 18:57,8, Sucer (Madžarska) 19:05,8, Lovrinenko (SZ) 19:10,8, Lehman (Z. Nemčija) 19:16,5, Pres (SZ) 19:17,6, Bernardo (Francija) 19:31,0, Estrand (Švedska) 19:39,8, King (Šv.) 19:50,4.

Štafeta 4x100 m ženske: Madžarska 4:30,6, Nizozemska 4:33,2, Zahod. Nemčija 4:37,2, Danska 4:38,0, Anglija 4:40,1, Francija 4:41,1, Vzhodna Nemčija 4:49,1, Švedska 4:51,5.

HRVATSKO-SLOVENSKA NOGOMETNA LIGA
Visoka zmaga železničarja

V II. kolu hrvatsko-slovenske nogometne lige so imela največ uspeha hrvatska moštva, ki so vsa razen varaždinskega Tekstilca in zagrebške Trešnjevke nastopila na domačih tleh. Moštvo Ljubljane je v tem kolu gostovalo v Pulju in tekmo proti domačemu Uljaniku izgubilo s tesnim rezultatom. Branik iz Maribora je gostoval v Borovu. Domačini so jim dvakrat potresli mrežo. Pomajeno moštvo Kladivarja je imelo v gosteh Trešnjevko iz Zagreba. V tej tekmi so gostje slavili visoko zmago s 5:1. Edino uspešen slovenski klub v tem kolu je bil mariborski Železničar, ki je v Mariboru visoko porazil varaždinskega Tekstilca. Moštvo Splita je bilo na domačih tleh poraženo s tesnim rezultatom.

REPUBLIKANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO
BREZ GOLA - KAKOR V NOGOMETU

Italijani so pogumno začeli, vendar je naše moštvo takoj prevzelo pobudo v svoje roke. Zoga je bila vedel pri naših igralcih, toda tudi tokrat se ta premoč ni izrazila v golih. Vsi igralci jugoslovanske reprezentance so skušali zapolniti predvsem Kurtinija. Toda naš »goalgeter«

MADŽARSKA JE Z ZMAGO NAD ITALIJO 8:1 (4:1) POSTALA EVROPSKI PRVAK V WATERPOLU

Je odpovedal. Petkrat je brezuspešno streljal na gol. Takšna igra je bila svedča temeljna taktična napaka. Napadali so prek enega igralca, medtem ko so se ostali zadrževali v sredini bazena. V igro so pritegnili Ivkovića prav zavoljo tega, da bi on, Kurtini in Ježić nenehno oblegali italijanska vrata.

NAPOSLED 1:0

Stakula je prvi spoznal napako, jel je napadati čedalje pogosteje. V osmi minuti je naš branilec odvezl žogo Italijanu Senzuanu in jo podal Vuksanoviću, ki je ostro streljal, toda žoga se je odbila od prečke, pripadala je Ivkoviću in mimo nemočnega Gambinija poslal žogo v mrežo.

Pritisak Italijanov se je v začetku drugega dela igre še povečal. Vsk

hip je bilo pričakovati gol. V tem času je naše moštvo potreslo mrežo Italijanov, prav tako pa je tudi prejel gol Ivkoviću je izvrstno podal Kurtiniju, slednji pa je prvokrat ostro streljal, kakor smo pri njemu navajeni. Gambinu ni preostalo drugega, kot potegniti žogo iz mreže.

Naši igralci so enkrat spričo svojega raztresenega napada pustili samoga Senzuana, ki je to napako izrabil in znižal rezultat na 2:1. Sredi drugega polčasa je italijanski branilec Rubini zagretil prekršek nad Zugejem, zaradi česar ga je sodnik Bauens upravičeno izključil iz igre. S 7:8 igralcem je naše moštvo z golom Kurtinija naglo povisalo rezultat na 3:1.

V zadnjih minutah igre je bila zamujena idealna priložnost. S hitrim protinapadom sta pripadala Ivkoviću in Kurtini pred nasprotnikov gol, kjer je bil razen vratarja samo Marchiani. In v hipu, ko so vsi pričakovali, da bo Ivkoviću zlahka podal prek branilca prostemu Kurtiniju, je dokaj nespretno vrzel žogo naravnost v roke nasprotnika.

STAKULA NAJBOLJSI

Kljub zmagi naši igralci niso noč pokazali vsega, kar pri njih po navadi vidimo v velikih tekmah. Če se so delali napake v podajanju ter napadali prepočasni in z majhnim številom igralcev. Najboljši v moštvo je bil Stakula, ki je bil eden izmed glavnih nosilcev napadov. Razen njega sta se odlikovala tudi vratar Kovačič in izvrstni graditelj igre Vuksanovič. V italijanskem moštvo

sta se odlikovala Rubini in Pereti. Sodnik Buens (Belgija) je dobro sodil.

MADŽARSKA : NIZOZEMSKA 8:3

Za takoj v začetku tekme so Madžari prišli v vodstvo z golom, ki ga je dosegel Martin Kmalu nato je Sivos zvišal rezultat na 2:0. Takoj smo opazili, da se Nizozemci ne morejo resneje postaviti po robu Madžarom.

O treh naslednjih golov, ki so jih dosegli Madžari, sta bila dva dosegena v trenutku, ko je bil Van Fegelen zaradi surove igre izključen.

FINALNA SKUPINA

Madžarska	2	1	0	11:6	3
Jugoslavija	2	1	0	6:4	3
Italija	2	0	1	6:7	3
Nizozemska	2	0	2	7:13	0

Waterpolisti SZ so zasedli peto mesto. Popoldne sta bili odigrani dve tekmi v skupini ekip, ki se bore za plasman od 5. do 8. mesta. SZ je porazila Zahodno Nemčijo z 9:1 (5:1), medtem ko je Španija priredila presenečenje: zaslužen je premagala Anglijo s 3:2 (3:1). Potemtakem je lestvica skupine od 5. do 8. mesta takakaj: SZ 6 točk, Zahodna Nemčija 4, Španija 2 in Anglija brez točk.

Ekipa SZ je zaslužen osvojila peto mesto, po njeni vrednosti pa jo lahko brez dvoma uvrstimo od 1. do 4. mesta, ker je boljša od Italije in Inozemske.

Jugoslavija : Nizozemska 4:0

Waterpolisti SZ so zasedli peto mesto. Popoldne sta bili odigrani dve tekmi v skupini ekip, ki se bore za plasman od 5. do 8. mesta. SZ je porazila Zahodno Nemčijo z 9:1 (5:1), medtem ko je Španija priredila presenečenje: zaslužen je premagala Anglijo s 3:2 (3:1). Potemtakem je lestvica skupine od 5. do 8. mesta takakaj: SZ 6 točk, Zahodna Nemčija 4, Španija 2 in Anglija brez točk.

Ekipa SZ je zaslužen osvojila peto mesto, po njeni vrednosti pa jo lahko brez dvoma uvrstimo od 1. do 4. mesta, ker je boljša od Italije in Inozemske.

PLENUM ROKOMETNE ZVEZE SLOVENIJE

Rokomet postaja množičen šport

Ljubljana, 5. sept. Današnji plenum Rokometne zveze Slovenije pomeni nedvomno pokretnico v razvoju rokometu v Sloveniji. To najbolje potrjuje dejstvo, da sta bili spomladaj v Sloveniji 8-članska moška in 5-članska ženska liga v velikem rokometu in trije turnirji v malem rokometu, danes pa so bile ustanovljene 6-članska moška in 5-članska ženska liga v velikem rokometu ter 6-članska ženska ter 6-članska I. republiška in II-članska II. moška republiška liga v malem rokometu. To veliko povečanje ekip, med katerimi je veliko ekip iz društev »Partizana«, dokazuje, da rokomet polagoma zavzema mesto, ki mu glede na njegovo vrednost tudi pripada.

Poleg ostalega so delegati prediskutirali tudi predloge, ki jih bodo obravnavali na letošnjem Kongresu IHF (International Handball Federation), ki bo 26. septembra v Opatiji. Po vsej verjetnosti bo na tem kongresu sprejeto pravilo o razdelitvi igralca na tri dela, kar se je do sedaj uveljavilo samo v nekaterih delih (med drugimi tudi pri nas). Ravno tako bo določen tudi prireditelj IV. svetovnega prvenstva, ki bo drugo leto. Svojo kandidaturu so predložile Jugoslavija, Nemčija, Avstrija in Saar.

HOKEJ NA TRAVI
Kladivar - Železničar 1:1 (0:0)

Maribor, 5. sept. Z neodločenim rezultatom je Kladivar osvojil letošnje prvenstvo Slovenije in se kvalificiral za finalno tekmovanje za državno prvenstvo, ki bo v Zagrebu od 18. do 20. t. m.

»SRBOLEK«
PODJETJE ZA MEDICINSKO PRESKRBO - BEOGRAD
razpisuje načrtaj
za tri diplomirane farmacevte
za delo v komercialnem in blagovnem oddelku.
Kandidati morajo imeti prakso v lekarni ali v skladišču. Prednost imajo kandidati z znanjem kakšnega tujeje jezika.
Prijava pošljite na naslov »Srbolek«, Beograd, Sarajevska ulica 84 najdlje do 15. sept. 1954.
Nastavitev od 1. oktobra 1954.
Plača po tarifnem pravilniku.
4812

Ljudski odbor in Mestni komite mestne občine RADEČE
CESTITA K OBČINSKEMU PRAZNIKU - 6. SEPTEMBRA - VSEM PREBIVALCEM OBČINE!

XI. ŠAHOVSKA OLIMPIADA

Jugoslavija - Francija 2,5 : 1,5

Lepa zmaga Matanovića. Gligorić, Fuderer in Trifunović remizirali

(Od poseb. dopisnika »Borbe«)
Amsterdam, 5. sept. — V veliki dvorani paviljona »Apolo«, okrašeni z zastavami sodelujočih držav, je bilo danes prvo kolo predfinala XI. šahovske olimpiade.

Jugoslovani igrajo v tretji skupini, v kateri so reprezentance razvrščene takole: 1. Izrael, 2.

Danes so se v prvem kolu pomerile naslednje države: prva skupina: ZSSR — Finska, Grčija — Avstrija; Holandska — Islandija; druga skupina: CSR — Argentina, Italija — Bolgarija, Irška — Kanada; tretja skupina: Jugoslavija — Francija, Posarje — Švedska, Norveška — Danska (Izrael je imel prost dan); četrta skupina: Anglija — Belgija, Madžarska — Kolumbija, Luksemburg — Zah. Nemčija (Svica je bila prosta).

prešel v hud napad. Zal pa je Fuderer v kritičnem momentu spregledal: zmagovito potezo. Francoz je uspel izenačiti igro. Ko je Fuderer videl, da ne more nič več doseči, je ponudil remi, ki ga je Tielman z zadovoljstvom sprejel.

Berggrase : Matanović 0:1

Matanović je uveljavil v kraljevi indijski igri »jugoslovansko varianto«. Nastal je blokirani položaj, v katerem je naš mojster začelno žrtvoval kmeta. Matanović pa je z izvrstnimi manevri kmeta ne le vrnil, marveč mu je tudi uspel močan predor v središču, nakar je partijo dobil.

Ostali rezultati prvega kola XI. šahovske olimpiade so tilie:

Jugoslovani so se spustili v boj s Francozi z dvema rezervama. Skrajja so se Francozi dobro držali in prešli na vseh deskah iz otvoritve v izenačen položaj. Šele v srednji igri so Jugoslovani dobili pobodo. Do prekinitve je stanje 2:1 ob eni nedokončani

MATANOVIĆ
Jugoslavija, 3. Posarje, 4. Norveška, 5. Danska, 6. Švedska in 7. Francija.

JUGOSLAVIJA — FRANCIJA 2,5:1,5

Jugoslovani so se spustili v boj s Francozi z dvema rezervama. Skrajja so se Francozi dobro držali in prešli na vseh deskah iz otvoritve v izenačen položaj. Šele v srednji igri so Jugoslovani dobili pobodo. Do prekinitve je stanje 2:1 ob eni nedokončani

Gligorić : Bernstein remi

Nasprotnika sta igrala varianto s spremembami v damskem gambitu. Naš vele mojster je imel dolgo pobudo v svojih rokah. Toda dr. Bernsteinu, najstarejšemu na olimpiadi, se je posrečilo ohraniti položaj in ravnovesje spričo raznobarvnih lovcov. Remi je bil sklenjen v 28. min.

Reizman : Trifunović prekinjeno

V angleški partiji je Trifunović zlahka izenačil igro, toda proti pričakovanju je začel Francoz napadati na kraljevem krilu. Ta napad pa se je izjalovil. V nadaljevanju sta se sporazumela za remi.

Fuderer : Tielman remi

Partija je začela z angleško otvoritvijo, ki je kasneje prešla v »zmajevo sicilijanko«. Fuderer je

Grčija : Avstrija 3,5:3,5; Nizozemska : Island 2:1(1); SZ : Finska 2:0(2); Irška : Kanada 0:1(3); CSR : Argentina 2:2; Italija : Bolgarija 0,5:3,5; Jugoslavija : Francija 2,5:1,5; Saar : Švedska 0:4; Norveška : Danska 1,5:1,5(1); Anglija : Belgija 1,5:2,5; Madžarska : Kolumbija 4:0; Luksemburg : Nemčija 0:4.

Pirčeva simultanka v Krškem

Pred dnevi je državnim prvak Vasja Pirč odigral v Krškem simultanko proti 40 članom šahovske sekcije »Svobode«. Videm-Krško. Velemojster je dobil 28 partij, 8 remiziral in prav toliko izgubil. Dobili so: Petan, Jančič, Rabuza, Demšar, Titovič in Frenškar. Prireditev je vodil Otaf Lovrenčič.

FUDERER

12. septembra brzopotezni turnir v Celju

V okviru prireditve za praznik »Štaterska v borbi« prireja Celjski okrožni šahovski odbor v nedeljo, 12. septembra, ob 8. uri brzopotezni turnir petčlanskih moštev šahovskih enot, moštev Zveze borcev, DFD Svoboda, Partizan, sindikalnih družin, Zvez prijateljev mladine in LMS.

Tempo igranja bo 5 sekund za potezo. Ob veliki udeležbi bo izvedeno predtekmovalje in finale. Stroške potovanja s popustom in prehrano krije vsaka ekipa sama. Za najuspešnejše ekipe so predvidene nagrade, za zmagovito moštvo pa lep spominski pokal. Prijave sprejema do 10. septembra Celjski okrožni šahovski odbor, Celje, Šahovskij dom.

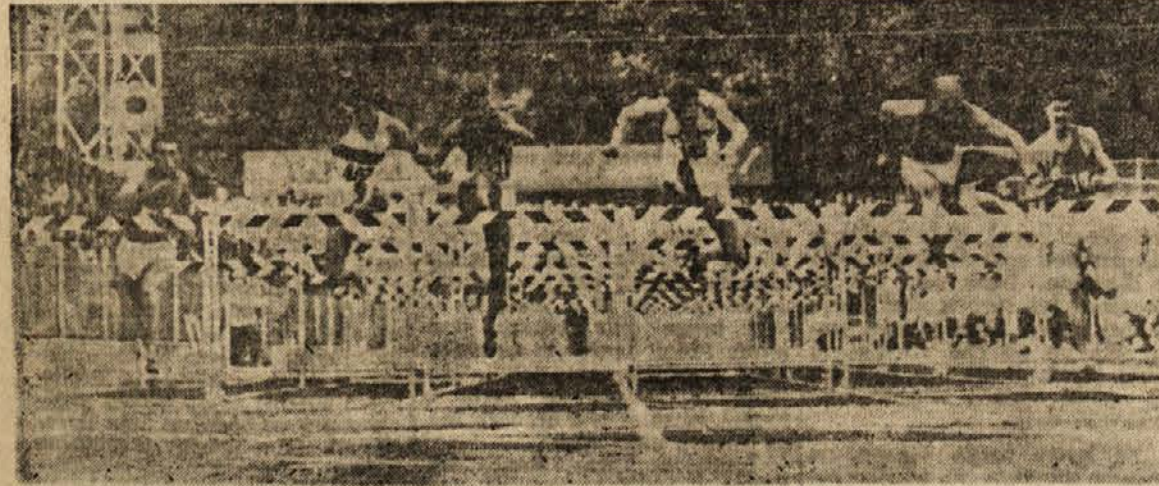
Na ženskem dvokrožnem troboju med 3., 4. in 5. plasirano na zadnjem ženskem prvenstvu Slovenije za vstop na prihodnje državno prvenstvo je prepričevalno zmagala Manca Korban s 4 točkami brez remija in poraza. Druga je Milka Puc (LSK) 2 točki, tretja pa Beti Stekar iz Ajdovščine.

Atleti zopet na pripravah v Ljubljani

Ze nekaj dni so v Ljubljani zbrani na skupnih pripravah kandidati za državno atletsko reprezentanco, ki so na stadionu Ljubljane pripravljajo pod vodstvom člana ASJ Kovačevića ter trenerjev Konstantinovića in Gaberška na bližnja tekmovalja. Na pripravah so zbrani: Miladinović, Kušec, Cipič, Stanković, Nikolič, Dovičanič in Lukman (svi Crvena zvezda), Ottenheimer, Šarič in Hočevar (Partizan) Puc in Penko (Lj), Škiljevič (Sarajevu), Unger (Vojvodina) in Čorne (Odred).

CEZ ZADNJO OVIRO. Prizor s finalnega teka na 110 m ovire na letošnjem evropskem prvenstvu v Bernu.

CEZ ZADNJO OVIRO. Prizor s finalnega teka na 110 m ovire na letošnjem evropskem prvenstvu v Bernu.

Ljudski odbor in Mestni komite mestne občine RADEČE
CESTITA K OBČINSKEMU PRAZNIKU - 6. SEPTEMBRA - VSEM PREBIVALCEM OBČINE!

Vsem podjetjem ki so zainteresirana na trgovskem poslovanju z inozemstvom, sporočamo, da je pričelo poslovati novo ustanovljeno

»EXIMPORT«

izvozno-uvozno podjetje
CELJE, Stanetova ulica 15, telefon 21-81

s poslovnim predmetom izvoza in uvoza industrijskih strojev, rezervnih delov, metalnih konstrukcij, orodja, instrumentov in vseh drugih metalnih proizvodov.
SE PRIPOROČAMO Z DOBRIMI POSLOVNIMI STIKI.

DNEVNE NOVICE

Ljudska univerza v Ljubljani obveščala, da je vpisovanje v tečaj angleškega, nemškega, francoskega, italijanskega in španskega jezika samo do 10. septembra v pisarni Ljudske univerze. Lahko se vpisujete v vse letnike navadnih tečajev, v intenzivne tečaje in konverzacijski tečaj angleškega jezika. Vpisujemo tudi v tečaj slovenskega jezika in esperanta.

Za strojeptišne in stenografske tečaje (začetne, nadaljevalne) ter enoletni administrativni tečaj pri Administrativni šoli v Ljubljani, Roška cesta 15, tel. 80-917, je vpisovanje od 1. sept. dalje dopoldne in popoldne.

Res odlično sredstvo za čiščenje stediščnikov je **KROMOV PRASEK**. Poltra kovinske dele tako, da imaš z najmanjšim trudom vedno vzorno čist stediščnik.

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za ponedeljek

Poročila: 5.05, 6.00, 8.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00.

5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) - vmes ob 5.30-5.40 Jutrzanja telovadba - 6.30-6.35 Radijski koledar in prireditve dneva - 7.00 Pregled tiska - 7.05 Jutrzanji orkestralni spored (F. Mendelssohn, M. de Falla, R. Wagner) - 7.30 Za gospodnje - 8.10 Slovenske narodne pesmi poje ženski mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška (prenos iz Maribora) - 8.30 Za pionirje - 9.30-9.00 Zabavna glasba - 12.00 Domače napeve izvajajo »Avenikov trio« - 12.20 Kmetijski nasveti - 12.30 Opoldanski orkestralni spored (Idebrando Pizzetti, Pavel Sivic, Anatol Ljadov) - 13.15 Zabavna glasba, vmes objave - 13.30 Melodije za razvedrilo - 14.30 Nove knjige - 14.40 Umetne in narodne pesmi poje mešani pevski zbor »Ljubljanski zvon« p. v. Doreta Matula - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.30 »Zelati ste« - poslušajte! - 16.00 Utrinki iz literature - Zahari-

jas Papandonia: Koni - 16.15 Promenadni koncert (Stanko Premrl: Scherzo; Nikolaj Rimski-Korsakov: Scherzada, simfonična suita - 17.10 V plesnem ritmu - 18.00 Nasveti za dom - 18.10 Spored slovenskih zborovskih in solističnih skladb - 18.50 Iz kolektivov za kolektive - O tisku v naših in tujih podjetjih - 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame in objave - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Igrajo veliki zabavni orkestri - 20.30 Radijska univerza - in ml. Alojša Plan: O milu in mlarstvu - 20.45 Simfonični koncert Radia Ljubljana (Sivko Osterc: Klasična uvertura Richard Strauss: Burleska za klavir in orkester v D-molu; Sergej Rahmaninov: Druga simfonija) - 22.20 Plesna glasba - 23.00-24.00 Nočni komorni koncert (na valu 202.1 in 212.4 m ter kratkem valu 90.1 MHz) - Savin, Dvořak, Premrl - 23.00-24.00 Oddaja za tujine na valu 327.1 m (prenos iz Zagreba).

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna: Ponedeljek lekarna »Center«, Gosposka ulica 12.

KINO

PARTIZAN: Meh. f. »Soledadin sal-UDARNIK: Amer. f. »Točno opoldne«

Umetnostna galerija v Mariboru Strossmajerjeva 6. Razstava del Nikolaja Pirnata. - Razstava je odprta dnevno od 9-17 v času 8.-19 sept. Prijave za skupinske obiske pošljite na tel. 25-45. Vodstvo po razstavi je zagotovljeno. - Istočasno razstavlja svoja dela slikar Ferdo Majer.

Pol trdo ZICO

POCINKANO ALI SVETLO števil. 16

kupimo vsako količino, tudi do 10.000 kg

Ponudbe z vzorcem poslati na naslov:

OPCA PRIVREDNA ZADRUGA - SKRAD GORSKI KOTAR

KINO »KISLAVA«

Angleški film

»V senci sovraštva«

Tednik. V glavnih vlogah David Niven, Teresa Wright, Farley Granger I. dr. - Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje. Danes zadnjikrat!

Tednik. Predstave ob 18, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 18 dalje.

KINO »UNION«: amer. barvni film »V vrtincu«. Brez tednika. Predstave ob 15 in 20 ter dopoldne ob 9. Prodaja vstopnic od 8-10 ter od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«: amer. barvni film »V vrtincu«. Brez tednika. Predstave ob 15 in 20 ter dopoldne ob 9. ur. Prodaja vstopnic za matinejo od 8-9. Za popoldanske predstave so vstopnice že razprodane.

KINO »SLOGA«: amer. barvni film »Charleyjeva tetka«. Tednik. Predstave ob 18, 18 in 20. Ob 10 dop. matineja istega filma. Prodaja vstopnic za matinejo od 9-10, za popoldanske predstave pa od 14 dalje.

KINO »SOCA«: angli film »V senci sovraštva«. Tednik. Predstave ob 18, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »JLA«: franc. film »Taras Bulba«. Tednik. Predst. ob 20.

LJUĐSKA UNIVERZA DOZ predvaja dokumentarni film »Bitka za Novo Britanijo (Novo Gvinejo)«, V del filma »Zaka« smo se borili. Predstavi ob 18 in 20. Danes zadnjikrat. Prodaja vstopnic od 17 dalje.

KINO »BEZIGRAD«: ameriški film »Sestrična Rabela«. Tednik. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografskih uro pred pričetkom predstave.

KINO »LITOSTROJ«: švedski film »Otroci Evrope«. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic od 18 dalje. Danes zadnjikrat!

KINO »RADIO«: italijanski film »Nehvaležno srce«. Predstavi ob 15 in 20.

»PLAVZA«: zaprt!

CELJE »UNION«: angleški film »Vlomilec«. Predstavi ob 18 in 20.

»DOM«: ameriški film »Vodnjaka«. Predstavi ob 18 in 20.

KRANJ »STORZIC«: francoski film »Sovražnik države št. 1«. Tednik. Predstava ob 18, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

LETNI KINO »PARTIZAN«: amer. barvni film »Afriška kraljica«. Tednik. Predstava ob 15.30.

»SVOBODA«: francoski film »Plačilo za strah«. Brez tednika. Predstavi ob 18 in 20.20.

PTUJ: ameriški barvni film »Rdeča nebo nad Montano«. Tednik: »Film-ske novosti 34«.

FLEX

Eau de cologne

S preparatom FLEX lahko čisti vsak otrok. FLEX ni vnetljiv, ne pušča roba okrog madeža! FLEX dobiš v vseh drogerijah.

»JELA«, sol za kopanje, izdelana iz najboljših snovi, je enakovredna kopalnim solem svetovnega slovesa. Osvežuje, krepi živce in desinficira.

KROSIN je zanesljivo sredstvo, ki preprečuje gnije krompirja. Dobi se v zadrugah, semenarnah, drogerijah itd.

Delovni kolektiv

TOVARNE LESENIH PET

»PETA«

Radeče pri Zidanem mostu

čestita vsem občanom občine Radeče k občinskemu prazniku 6. septembru - dnevu izseljencev!

Splošno gradbeno podjetje »Stavbenik« - Celje sprejme takoj

GRADBENEGA INŽENIRJA

s prakso najmanj 4 let v gradbeni operativi, ali

SAMOSTOJNEGA GRADBENEGA TEHNIKA

za visoke gradnje z najmanj 7-letno prakso

Plača po dogovoru - Ponudbe s kratkim opisom dosedanjega dela in zaposlitve je treba poslati na naslov:

SGP »STAVBENIK« - CELJE - TOVARNIŠKA 35

PODJETJE

»SLOBODA« - ČAČAK

potrebuje

lahke revolver stružnice

z večjim številom obratov, okrog 3000 o/min.

V POŠTEV PRIDEJO STRUŽNICE ZNAMK »RYKOW«, »LOEWE«, »SEVČIK«, »SCHEU« IN VSE LAHKE REVOLVERSKÉ STRUŽNICE ZA REVOLVER GLAVO S ŠESTIMI ORODJI.

PONUDBE S CENO POSLATI NEMUDOMA NA GORNJI NASLOV.

4764

KINO »SISKA«

Francoski film

»Zgodba neke ljubezni«

Tednik. Predstave ob 18, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. Danes zadnjikrat!

Delovni kolektiv prodajaln:

DROGERIJA »PLANINKA« - SOLKAN

»DELIKATESE« - SOLKAN

»MODNA TKANINA« PRI PARKU - SOLKAN

»PRI SMREKI« - PRISTAVA - NOVA GORICA

čestitajo svojim cenjenim odjemalcem, kakor tudi vsem ostalim občanom k občinskemu prazniku - 9. septembru!

OB VSAKI PRILOŽNOSTI SE PRIPOROČAMO ZA OBISK.

Ljudski odbor okraja Orasčičkega - Arandjelovac v soglasju z delavskim svetom

TOVARNE SAMOTA

»PARTIZANI«

V PARTIZANIH razpisuje natečaj za

Direktorja podjetja

Pogoji: Inženir-technolog z najmanj dvema letoma prakse v industriji samota.

Plača po sporazumu. Samski ali družinski stanovanje zagotovljeno kakor tudi prehrana v menzi podjetja.

Ponudbe je treba poslati na naslov podjetja najkasneje do 1. oktobra 1954.

4889

KUPUJEMO:

EKSCENTER STISKALNICE, 10, 20, 30 in 60-tonske, FRIKCIJSKE STISKALNICE 25 do 50 ton, UNIVERZALNI REZKALNI STROJ, PANTOGRAF ZA GRAVIRANJE, STROJNE ZAGE ZA KOVINE.

Zgornje predmete kupujemo nove, rabljene ali v obliki prenosa osnovnih sredstev.

Pismene ponudbe pošljite, prosimo, na naslov: RADIO-INDUSTRIJA ZAGREB, Zagreb, Bukovačka c., tel. 35-614.

FABRIKA SODE LUKAVAC

ima na zagrebškem velesejmu svojo stojnico v paviljonu R-1 - št. 335

PROSIMO VSE POSLOVNE PRIJATELJE, NAJ NAS OBIŠČEJO IN SE SEZNANLJO Z NAŠIMI PROIZVODI

Ves čas trajanja velesejma sprejemamo prijave potreb za leto 1955

BERITE IN NAROČAJTE

»LJUĐSKO PRAVICO-BORBO«

LEKARNA RAVNE NA KOROSKEM razpisuje mesto

farmaceutskega pomočnika

Nastop službe 1. oktobra 1954

DELOVNI KOLEKTIV AVTOPREVOZNIŠKEGA PODJETJA

»Avtopromet«

GORICA

SEDEŽ V SOLKANU

ISKRENO ČESTITA VSEM OBČANOM K OBČINSKEMU PRAZNIKU 9. SEPTEMBRU!

Lastniki motornih vozil

OBIŠČITE NAS NA ZAGREBSKEM VELESEJMU, KJER RAZSTAVLJAMO NAJBOLJ ZNANE, KVALITETNE GUME ZNAMKE

»FIRESTONE«

NA NAŠI STOJNICI SE BOSTE SEZNANILI S PROIZVODNJO, KVALITETO IN NIZKIMI CENAMI!

Cene zunanjih gum (plaščev) za nekaj najvažnejših dimenzij:

6.40 x 15	6 platen	30.987 din	10.00 x 16	12 platen	129.198 din
6.70 x 15	6 platen	32.976 din	7.50 x 20	10 platen	79.155 din
7.00 x 15	6 platen	39.875 din	7.50 x 20	12 platen	85.800 din
7.10 x 15	6 platen	36.524 din	8.25 x 20	12 platen	96.277 din
7.60 x 15	6 platen	39.974 din	9.00 x 20	12 platen	135.927 din
8.20 x 15	6 platen	54.915 din	11.00 x 20	12 platen	154.547 din
8.00 x 16	6 platen	30.080 din	11.00 x 20	14 platen	170.033 din
6.50 x 16	6 platen	37.057 din	12.00 x 20	14 platen	196.731 din
9.00 x 16	8 platen	82.185 din	11.00 x 22	14 platen	173.275 din
			12.00 x 22	16 platen	309.603 din

RAZEN AVTOMOBILSKIH IN TRAKTORSKIH GUM POSILJAMO VSE VRSTE IN DIMENZIJE SPECIALNIH GUM ZA LETALSTVO, GRADBENE IN INDUSTRIJSKE STROJE IN ZA VSA OSTALA SPECIALNA VOZILA, ZAČENSI OD 4 PA DO 36 PLATEN, KAKOR TUDI GUMJASTE TRANSPORTNE TRAKOVE, JERMENE IN OSTALO TEHNIČNO GUMO.

Iščemo vpeljane tehnične delavnice v vseh večjih krajih FLR Jugoslavije, ki bi prodajale gume z ustreznim rabotom.

GLEDE VSEH OBVESTIL SE OBRNITE MED TRAJANJEM ZAGREBSKEGA VELESEJMA NA RAZSTAVNO STOJNICO »INTERKOMMERCE«, KJER BODO GUME RAZSTAVLJENE, ZATEM PA NA

Generalno zastopstvo za FLRJ

INTERKOMMERCE

BEOGRAD - TERAZIJE 27/III. - TELEFONI: 30-204 IN 25-305

PRODAJALNE:

BEOGRAD ZAGREB NOVI SAD

UZUN MIRKOVA UL. 2 MARTIČEVA UL. 51 ZELEZNIČKA UL. 25

Telefon 20-912 Telefon 23-427 Telefon 40-49

Zanimivosti ptujske gospodarske razstave

Če te dni potane človeka ponoči v Ptuj, uzre že od daleč z Dravskega polja z nešteti žarometi osvetljen ptujski grad. Staro mesto ob Dravi je odeto v praznje. V kratkem času pred III. okrajno gospodarsko razstavo se je lice mesta spremenilo in zdaj sprejema obiskovalce s prazničnim izgledom. Redko kdaj je na ptujskih ulicah tako živahno: kmetje iz okolice, obiskovalci iz drugih krajev in meščani iz Ptuja, vse hiti v eno smer — na razstaveni prostor.

Pokrajina na dveh hektarjih

Ptujski okraj je okraj vinorodnih Haloz in Slovenskih goric, okraj rodovitnega Dravskega polja, kjer stoji velikanska tovarna glinice in aluminija v Kidričevem ter majšperška tovarna volnenih izdelkov in končno tudi okraj samega starega, obrtniškega Ptuja. Gospodarska dejavnost te pokrajine je združena na razmeroma zelo majhnem razstavnem prostoru med zgradbo »Mladike« in pravkar dograjenim športnim štadijonom. Kljub majhnemu prostoru je pripravljalen odbor uspešno po osnutkih absolutov arhitekture na ljubljanski fakulteti prikazati živopisno in zanimivo sliko gospodarstva v ptujskem okraju. Že od sobote popoldne stopa množica ljudi skozi vrata »Mladike« in se razliva po stazah razstavnega prostora.

Vinogradi, sadovnjaki

Vinogradništvo je ena najvažnejših gospodarskih dejavnosti v ptujskem okraju. Ko nastopimo pot po zunanjem razstavnem prostoru, se prvo ustavimo pred hribovsko vinogradniškim nasadom v naravnih velikosti, urejenim po sodobnih načelih vinogradništva. Vrh hribovke je klopotec, spodaj pa so razstavljeni stroji za mehanično obdelavo vinogradov. Zdej imajo še mnogi vinogradi po Halozah in Slovenskih goricah preozke vrste za popolno mehanično obdelavo, vendar se tu ustavljajo skupine vinogradnikov, ki živahno govorijo o prednosti razstavljenih orodij.

Sadjarstvo je prikazano z miniaturnim srednje-debelim nasadom in sredstvi za njegovo zaščito pred različnimi škodljivci, na drugi strani pa so grede treh kmetijskih gospodarstev: iz Ormoža, Dornave in Ptuja. Na travniku malo dalje se ustavljajo kmetje pred prikazom sodobnega načina sušenja krme, kar je za marsikatero novost.

Završke simentalke in »govoreča krava«

Pred moderno urejenim hlevom s silosom in gnojščem stoji predvsem živinorejci. Tu je zbrana najlepša živina državnega posestva in naprednih privatnih živinorejcev. Posebno pozornost vzbujajo završke simentalke, hlev završkega državnega posestva spada po mlečnosti med najboljše hleve v Jugoslaviji.

Posebnost hleva je »govoreča krava«. Pod njo je montiran zvočnik, in radovedni gledalec samo pritisne na gumb in krava mu pove koliko je stara, koliko mleka daje in kakšno krmo uživa.

Stroji in spet stroji

Obširen prostor na razstavi vzemajo poljedelski stroji. »Agrotehnika« razstavlja svoje traktorje, škropilnice, dve kompletni namakalni napravi, pluge in druge kmetijske stroje. Največ zanimanja med kmetovalci vzbujajo namakalne naprave in trije plugi za rigolanje, katere razstavlja podjetje OZZ »Obnova« iz Središča.

Pod strehami »lukarskega« voza

Podolgovate slamnate strehe treh paviljonov v sredini razstavnega prostora nehoti spomnijo človeka na strehe »lukarskih« vozov. Tu razstavlja sadjarska zadruga »Osojnik« znane breskve iz svojih plantažnih nasadov v bližini Ptuja, semenogojška postaja Starše pa vse vrste semen in zelšč.

Čebelarji, lovci in poplava paviljončkov

Ljudje hodijo naprej. Nekatere zanima čebelnjak, ki ga je razstavil čebelarški odbor OZZ, drugi se zbirajo pred razstaviščem rejcev malih živali, posebno otroci pa se gnetejo okrog imitiranega gozda, kjer je lovsko društvo zbralo nekatere gozdne živali, obenem pa gozdarji prikazujejo drevesnice in smolenje. Fazani iz vurbeske fazanarije uživajo splošno občudovanje in tudi pred ribnikom Ribarske zaduge iz Ptuja se zbira množica predvsem najmlajših obiskovalcev.

Ves zahodni del razstavišča pa je posejan s paviljoni in paviljončki, kjer prodajajo razna podjetja vse vrste jedi in pijač. Tu je paviljon »Petovijec« s njenim slovečim naravnim pelinkovcem, staro silovko in prvovrstnim brinjevcem. Vinarska zadruga in »Slovenske gorice« prodajajo svoje izdelke, pekarsko-slaščičarsko podjetje »Drava« in vsi drugi tudi svoje, in marsikdo se prepriča o dobri kvaliteti blaga ptujskih podjetij.

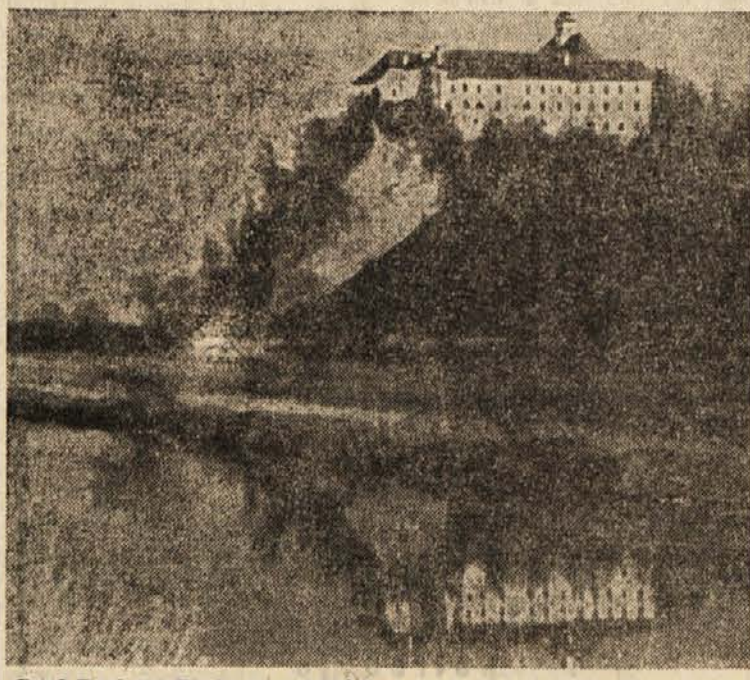
V haloški zidnici

Nekakšno središče zunanje razstave je haloška zidnica z ogromnim klopotcem in originalno »prešo«. V izredno prijetni točilnici in pristno haloškem okolju so obiskovalci lahko postreženi s starimi vini završkega državnega posestva in zidnica ni v nobenem času dovolj velika za

vse, ki si hočejo ogledati to zanimivost in okusiti zlahko kapljico.

Industrija in obrt

Reka ljudi teče skozi zgradbo »Mladike« in se razliva na razstaveni prostor. V zgradbi »Mladike«, ki je izredno ugodna za razstavne prostore, so razmeščeni izdelki industrije in obrtnišva. Industrijo zastopa tovarna gli-

Grad Borl pri Ptuj — nekdanj last fevdalcev, zdaj privlačno letovišče mnogih delovnih ljudi

nice in aluminija v Strnišču. Fotografski posnetki in razstavljeni kemikalije posredujejo gledalcem prikaz procesa pridobivanja glinice. Svoje industrijske izdelke razstavlja tudi Tovarna volnenih izdelkov Majšperk in Mehanična tkalnica v Ptuj.

Dobro zastopana je tudi lesno-predelovalna stroka. Ljudje se zanimajo za kakovostne izdelke Splošnega mizarstva v Ptuj in »Pletarne«, ki ima tudi zunaj zgradbe lepo urejen paviljon.

Obrtno kovinarstvo je prav tako vestransko udeleženo na razstavi. Tako recimo mehaničarski mojster Jože, ilec razstavlja v svoji delavnici izdelan valjni mlin. Ludvik Šišli pri priznane kotlarske izdelke z destilacijskimi napravami.

»Delta« s svojo konfekcijo in ptujska krojaška ter čevljarska zadruga, kakor tudi veliko število drugih podjetij (saj se jih je toliko javilo za razstavo, da vsem ni bilo ustreženo) kaže živahno gospodarsko razgibanost v Ptuj.

Nemogoče je povedati vse o III. okrajni gospodarski razstavi v Ptuj. Le nekaj je treba poudariti: iz te razstave veje moč

gospodarstva v ptujskem okraju, vidi se velik napredek v dveh letih od zadnje razstave in obiskovalci jo zapuščajo s prijetnim vtisom. M. R.

ZBORI VOLIVCEV so razgibali jeseniško prebivalstvo

V zadnjih dneh preteklega meseca in prvi teden septembra so bili po Jesenicah dobro obiskani zbori volivcev. Volivci so se zanimali za polletno poročilo o delu mestnega ljudskega odbora, še veliko bolj pa je bila živahna razprava o novi uredbi o stanovanjski skupnosti. Iz polletnih poročil je bilo razvidno, da je bil plan dohodkov dosežen in celo presežen za polnih 19 odstotkov, to pa je bilo možno doseči s pomočjo industrijskega in gospodarskega sektorja. Negativna pa je bila bilanca plana izdatkov, ki je bil ostvarjen samo z 29,3 odstotka. Ta ugotovitev izvira iz tega, ker ob zaključku polletne bilance še niso bila obračunana vsa investicijska dela in velike nabave materiala za gradnje. Polletno poročilo izkazuje izvrševanje velikih nerealiziranih in negospodarskih investicij, ki pa so osnovnega pomena in nujne važnosti za bodoči nagli razvoj jeseniškega mesta, ki se iz industrijskega centra naglo razvija v lepo tujsko prometno središče. Izredno delaven je bil na Jesenicah gradbeno-komunalni sektor. Zgrajena je bila moderna cesta, ki veže zahodni del Jesenic skozi novo stanovanjsko mesto z novo bolnico, urejeval pa so tudi druge ceste, kanalizacijo, razsvetlavo in hudoornike.

Razveseljivo je tudi, da so začela mestna trgovska, gostinska in druga obrtna uslužnostna podjetja obratovati s pozitivno bilanco; le tri podjetja Delikatosa, Golica in Korotan, so izkazala negativne bilance. Volivci so se prvenstveno zanimali za novo uredbo o stanovanjski skupnosti, hoteli so pojasnila o kategorizaciji in točko-

vanju stanovanj, o bodočih hišnih svetih in o njih kompetenci, o izračunavanju nove najemnine, ki bo po dosedanjih ocenitvah na Jesenicah za približno 50,8 odstotka presejala dosedanje najemnine. Na Jesenicah je bilo kategoriziranih in točkovanih čez 4.000 stanovanj, v stanovanjsko skupnost pa jih bo menda vključenih le 2.000. Na vseh zboreh volivcev je bilo veliko govora o sklepanju bodočih najemniških pogodb, o načinu delitve najemnine na različne sklade in o uporabi teh sredstev.

Na državnem posestvu v Beltincih gojijo 235 krav

Ko se napotiš iz postaje v Beltince, že od daleč opaziš dva okrogla stola s rdečimi strehami, ki se dvigajo visoko nad strehami hiš beltinškega »marofa«. Zadaž za starinskimi gospodarskim poslopjem se dviga nov hlev z velikimi okni, betoniranimi jastri in z vsemi potrebnimi napravami za moderno živinorejo. Hlevi bodo dograjeni v enem letu. Okrogli stolpi so silosi.

Zivinorejski odslek posestva v Beltincih se iz leta v leto veča in izpopolnjuje z novim načinom prehrane živine in z novo organizacijo dela pri živini. Lani je bilo število goveje živine v primeri z letošnjim letom znatno manjše; sedaj imajo skupno 235 krav, telic in bikov, v prvi vrsti svetlošestaste pasme, ki je najbolj prikladna prekmurskim prehrabnim pogojem. Te krave dajejo tudi izvrstno mleko, saj ima 3,8 maščobe, na leto ga pa daje okrog 2800 litrov. Zadnje čase je tuberkuloza, ki se je razpasla med živino, zajela tudi govedo v tem odsleku približno 1 odstotek živine je bolne. Te krave bodo eno leto opazovali, nato pa jih bodo odstranili, če bo treba.

Vsa živina je plemenska, zato za sedaj še ni perspektiv za izvoz. Tudi za zakol ne prihaja v poštev. Mleko je glavna korist od nje. Mnogo mleka porabijo za krmo saraščaja. Ostale mlečne proizvode, smetano, maslo, pa odkupuje Mlekopromet v Soboti.

B R A L C I N A M P I Š E J O

Železnica in Mirenska dolina

Marsikaj smo že čitali in čuli na račun naše železnice, res večkrat neupravičeno, še večkrat pa upravičeno. Posebno o dolenski železnici ter o njenem zastopavljanju bi se dalo marsikaj zapisati. Ni dolgo, ko je šaljivec z Dolenske v ljubljanskem Radiu tožil o »nadzvočni brzini kočevjarja«. Ko sem se pred nekaj dnevi vozil s Sevnicanom proti Mirenski dolini, ni bila brzina tega »brzca« nič kaj »smanjša«. Uboga lokomotiva je nekaj vagončkov brez tovarila le s težavo prevozila skozi Ziljavnico pri Trebnjem in še tokrat smo morali nazaj v dolino in z novim sunkom se je le posrežilo speljati dalje. Kakšne so potem padale v vlak na račun železnice, si lahko misliti. Pa tuji, naši izseljenci, so se tudi začudili taki — »brzini«... Vemo, da bo železniska uprava imela svoj odgovor pripravljen, pa tudi mi ga imamo... Pa govorimo o turizmu — seveda na Dolenskem še bolj malo — pa kako naj ga pospešujemo s tako žalostno vožnjo in udobnostjo na dolenskih železnicah. Pa še nekaj me je zbudilo na tej prog. Ko sem se vozil od Mokronoga dalje, se je vlak ustavil na postaji »Pijavice«. Seveda o postajnem poslopju ne duha ne sluha. Pač stoji ostanek pogorele čakalnice izza NOB, pa na dveh drohgi pritrjena napisana deska, pe-

trolejka (čeprav je vsa okolica že elektrificirana). Sedaj pa si predstavljajte potnike pozimi ali v dežju, ki morajo čakati kar na prostem na vlak. Pa tudi poletna vročina ni prijetna za potnike. Ali ni to žalostno, da po desetih letih (odkar je takratna lopa zgorela), še vedno nima postajalca svojega poslopja. Kje je krivda, ne vemo, ali lahko bi trdili, da tako pri ljudeh kot pri železniški

upravi. Sicer smo čuli, da so bili kmetje pripravljani darovati les, a vse je ostalo le na papirju in pri železniški upravi so ostali gluhi. Čas bi se bil, da se ta žalostna zadeva na sevnški prog še enkrat spravi s sveta, saj se je sicer bati, da bodo slavili — 15-letnico, od kar so Pijavčani brez postaje. Primer Gomile in Sentruperta naj bo zgled tudi Pijavčan in vsem, ki se jih tiče. J. T.

Ali bi v Trbovlje ne mogli dobiti več zelenjave in sadja?

Na trbovaljski tržnici in v tistih nekaj trgovinah, ki prodajajo zelenjavo, sočivje in sadje, je akorajda vsak dan tolikšna gneča, kakor da bi gospodinjam zastoj delili vse te drobce. Neredko pa je videti pred temi trgovinami vrste težko čakajočih in prirjavajočih se kupcev, večinoma gospodinje. To se ponavlja že vse poletje in nezmajljani meri, navzile temu, da je prav v teh mesecih tedaj več zelenjave in sadja.

Ob tem »pomanjkanju zelenjave, sočivja in sadja« so še prav posebno prizadete gospodinje iz bližnjih kolonij, ki prihitiijo v »center«, brž ko zvedo, da so »kaj dobili«, toda navadno pridejo »sprepozno«.

Mislimo, da je letina vseh teh stvari, posebno paradiznika in sadja, prav sedaj tako bogata, da je v Trbovljah vsa ta stiska in neveljaja popolnoma odveč. (2)

Porast tujskega prometa v koprskem okraju

V prvih sedmih mesecih letos je obiskalo koprski okraj nad 3200 inozemskih gostov, kar je za 10 odstotkov več kot lani v istem obdobju. Tudi število nočnih inozemskih gostov se je letos do konca julija dvignilo za 2340 v primerjavi z lanskim letom. V letošnji turistični sezoni pa so zabeležili znaten padec jugoslovanških gostov, kar gre predvsem na račun ukinitve regresa Tudi promet v gostinstvu je nekoliko padel.

Nove šolske učilnice

V Mariboru iz leta v leto bolj primanjkuje učilnic za osnovne in srednje šole, kar je šoleobveznih otrok vsako leto več. To je sprožilo resne razprave o gradnji novih šol. MLO ima v našteto več šolskih poslopij, ki jih bodo gradili, kakor bodo dopuščala proračunska sredstva. Letošnje pomlad so že začeli graditi šolo na Tezmem. Verjetno bo v začetku novega šolskega leta prihodnje leto že služila svojem namenu.

Na nekaterih šolah pa je prehuda stiska, da bi lahko čakali na prostore še nekaj let, ko bodo zgradili novo šolo. Tako je bilo tudi v Cankarjevi šoli, kjer se je 12 oddelkov osnovne šole stiskalo v 6 učilnicah in 15 oddelkov IV. gimnazije v 12 učilnicah. Za učilnice so morali uporabljati tudi dva preurejena kabineta. S povečanjem števila dijakov v tej gimnaziji pa bi nastala še večja stiska. Zato so osnovno šolo preselili iz te stavbe in učilnice preimenovali v nazivi. Osnovna šola je dobila nove (pravzaprav stare, a prenovljene in preseljene) prostore v nekdanji »Vesni« pri mestnem parku, ki je zadnja leta služila za dijaški internat. In-

ternat so preselili v poslopje srednje kmetijske šole, ki ni bila polno zasedena. V novih prostorih, za katerih priprave in opremo so porabili 5 milijonov din, bodo lahko imeli vsi oddelki osnovne šole pouk dopoldne. Četrta gimnazija pa bo imela 18 učilnic za 20 oddelkov.

Ugodnosti za člane Turističnega olupševalnega društva

Turistično olupševalno društvo v Mariboru je uvedlo s 1. septembrom nekatere ugodnosti za člane društva, ki redno plačujejo članarino. V kolonari pri Treh ribnikih bodo plačevali za izposojen čoln le 40 din namesto 50 din, kolikor znaša redna izposojevalnina. H koncertom v mestnem parku, skoraj vsak teden je eden, bodo imeli prost vstop. Popust bodo imeli tudi pri »campingih«, ki jih bo organiziralo društvo v prihodnjih dneh, in pri vožnji na železnici. Turistično olupševalno društvo v Mariboru ima sedaj okrog 950 članov.

TRIJE **tovariši**

Rus je bil temnopolit, priletel mož. Stanoval je v dveh sobah, v katerih je ležalo mnogo preprog. Na mizi so stale steklenice z žganjem. Sobi sta bili na pol temni. Gorele so samo sveče. Med gosti je bila tudi zelo lepa, mlada Španka. Imela je rojstni dan. In tega so hoteli proslaviti. Čudno je bilo razporeženje v teh mračnih, na pol razsvetljenih sobah, spominjajočih na bunkerje s čudnim pobratenjem teh ljudi v skupno usodo. »Kaj boste pili?« me je vprašal Rus. Njegov glas je bil zelo topel, globok. »Kar imate.« Prinesel je steklenico konjaka in karafno vodke. »Ste zdravi?« je vprašal. »Da,« sem odgovoril v zadregi. Ponudil mi je cigarete z dolgimi ustniki iz tenke lepenke. Pili smo. »Gotovo se vam zdi tu marsikaj čudno, kajne?« je menil. »Ne bi dejal, da posebno,« sem odgovoril. »Saj navadnega življenja nisem vajen.« »Da,« je rekel in z dolgim pogledom ošinil Španko, »tu gori je svet zase. Ta svet ljudi spremenil.«

Prikimal sem. »Čudna bolezen,« je pripomnil zamišljeno. »Ljudi napravi živahnješe. In čisto tudi boljše. Mistična bolezen. Raztopi in odnese vso nesnago.« Vstal je, mi pokimal in odšel k Španki, ki se mu je prijazno smehljala. »Osladen patetik, a?« je vprašal nekdo za menoj. Obraz brez brade. Čelo polno tvorov. Nemirne, vročične oči. »Jaz sem tu gost,« sem dejal. »Kaj vi niste?« »S tem lovi ženske,« je nadaljeval, ne da bi me poslušal, »s tem jih lovi. Tole malo tudi.« Nisem mu odgovoril. »Kdo pa je to?« sem vprašal Pat, ko je odšel. »Glasbenik. Violinist. V Španko je blazno zaljubljen. Tako, kakor se človek zaljubi tu. Ona pa noče ničesar slišati o njem. Ljubi Rusa.« »Jaz bi na njenem mestu storil isto.« Pat se je zasmejala. »Po mojem mnenju je to možki, ki se lahko ženska vanj zaljubi,« sem dejal. »Mar se ti ne zdi?« »Ne,« je odgovorila. »Ali nisi bila tu nikoli zaljubljena?« »Ne zelo.« »Saj bi mi bilo vseeno,« sem rekel. »To so pa lepa priznanja.« Pat se je vzravnala. »Ne smelo pa bi ti biti vseeno.« »Tega ne mislim tako. Jaz ti niti pojasniti ne morem, kako to mislim. Ne morem ti pojasniti zato, ker še zmeraj ne vem, kaj pravzaprav najdeš na meni.« »To kar prepusti meni,« je odgovorila. »Mar ti veš?«

»Ne natanko,« je odgovorila smeje. »Drugače to sploh ne bi več bila ljubezen.« Rus je bil pustil steklenice na mizi. Natočil sem si dva kozarca in ju zvrnil. Razporeženje v sobi me je težilo. Pat nisem rad videl med vsemi temi bolniki. »Ali ti tu ne ugaja?« sem vprašal. »Ne posebno. Temu se moram najprej privaditi.« »Ubogi moj ljubček...« Pobožala me je po roki. »Nisem ubog, če si ti tu,« sem rekel. »Mar ni Rita zelo lepa?« »Ne,« sem odgovoril, »ti si lepša.« Mlada Španka je držala na kolenih kitaro. Zabrenkala je nekaj akordov. Potem je zapela in bilo je, ko da plava po mračnem prostoru mračna ptica. Pela je španske pesmi, s poltihihim glasom, — ostrim, pretgranim glasom bolnih ljudi. Nisem vedel: ali so bile tuje, melanholične melodije, ali je bil pretresljiv, večerni dekletov glas, ali so bile sence v naslonjačih in na tleh čepetih bolnikov, ali je bil široki, sklonjeni Rusov obraz: iznenada se mi je zazdelo, ko da je vse to samo ihteče zaklinjanje usode, stoječe in čakajoče zunaj za zastrtimi okni, prošnja, krik in strah, strah pred tem, da ti ljudje ne bi ostali sami s tem počasi razjedajočim jih Ničem. Drugo jutro je bila Pat vesela in razposajena. Ukvarjala se je s svojimi oblekami. »Preširoke so mi postale, mnogo preširoke,« je mrmrala pred zrcalom. Potem se je obrnila k meni. »Ali si pripeljal smoking s seboj, ljubček?« »Ne,« sem odgovoril. »Nisem vedel, da ga človek tu potrebuje.« »Tedaj pojdi k Antoniu. Posodil ti ga bo. Saj sta enake postave.«